

مقایسه رضایت زناشویی زنان شاغل و غیرشاغل: یک مطالعه فراتحلیل

1

استادیار گروه معارف اسلامی، واحد دزفول، دانشگاه آزاد اسلامی، دزفول، ایران

2

استاد گروه مشاوره، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

3

دانشیار گروه روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

چکیده

اشتغال زنان یکی از مهم‌ترین عواملی است که بر متغیرهای زندگی زناشویی، همچون رضایت زناشویی، تأثیر به‌سزایی دارد. هدف پژوهش حاضر آن است که با روش فراتحلیل رضایت زناشویی زنان شاغل و غیرشاغل را مقایسه نماید. تحقیقات فراوانی در این زمینه صورت گرفته است که نتایج بسیار متفاوت و گاه متناقضی را گزارش کرده‌اند. پژوهش فراتحلیل، مجموعه‌ای از فنون نظام‌دار برای حل تناقض یافته‌های حاصل از تحقیقات مختلف درباره یک موضوع است. با استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی تمام پژوهش‌ها (مقاله و پایان‌نامه) جمع‌آوری شد. نهایتاً ۴۷ مطالعه انجام‌گرفته بین سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۶ به‌دست آمد که با استفاده از ملاک‌های درون‌سنجی فراتحلیل حاضر، تعداد ۱۸ اثر انتخاب شد. در یافته‌های پژوهش به‌طور کل، اندازه اثر ترکیبی در مدل اثرات ثابت ۰/۱۸۰ و در مدل اثرات تصادفی ۰/۲۸۲ به‌دست آمد. نتیجه حاصل آن است که اشتغال زنان در رضایت زناشویی تأثیر مثبت معناداری دارد.

□ نویسنده مسئول: Farajipak@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۲/۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۰/۸

DOI: 10.22051/JWSPS.2020.29652.2138

واژگان کلیدی

رضایت زناشویی، اشتغال زنان، فراتحلیل، زنان، پرسشنامه اتریچ.

مقدمه و بیان مسئله

خانواده به عنوان بنیادی‌ترین تشکل اجتماعی به لحاظ کارکردهایی که در جامعه برعهده دارد، همواره مورد توجه پژوهشگران مختلف بوده و نه تنها به عنوان یک سیستم، بلکه به عنوان یک زیرسیستم از جامعه انسانی محسوب شده که عوامل متعددی از قبیل رضایت زناشویی^۱، موقعیت اقتصادی، آموزش، نقش جنسی، ارتباطات و تعاملات اعضای آن و مراحل چرخه زندگی خانواده بر آن تأثیر به‌سزایی داشته است (تمیمیان و طالب‌زاده شوشتری، ۱۳۹۴). در این زمینه رضایت زناشویی به عنوان شاخصی از سلامت روابط زن و شوهر، بیش از سایر موضوعات مورد توجه بوده است. چراکه یکی از جنبه‌های حیاتی سیستم خانواده و زناشویی، رضایتی است که همسران در رابطه خویش احساس و تجربه می‌کنند (گورچوف، جان و هلسون^۲، ۲۰۰۸).

از رضایت زناشویی تعاریف متعددی ارائه شده است. برخی آن را پاسخی عاطفی ناشی از ارزیابی ذهنی از جنبه‌های مثبت و منفی رابطه فرد به‌طور کلی می‌دانند (گاداسی^۳ و همکاران، ۲۰۱۶) و برخی نیز معتقدند که رضایت زناشویی وقتی وجود دارد که وضعیت موجود فرد در روابط زناشویی مطابق باشد با آنچه که وی انتظار دارد (لارسون^۴، هاموند و هپر، ۱۹۹۵). الیس^۵ رضایت زناشویی را نگرش مثبت و لذت بخشی می‌داند که زن و شوهر از جنبه‌های مختلف زناشویی خود دارند (به نقل از صدیقی، محبی و شاه‌سیاه، ۱۳۹۳). به عبارت دیگر

-
1. Marital Satisfaction
  2. Gorchoff, John, & Helson
  3. Gadasi
  4. Larson
  5. Ellis

رضایت زناشویی ارزیابی کلی از روابط زناشویی است که می‌تواند بازتابی از میزان شادمانی و احساس مطلوب افراد نسبت به رابطه زناشویی و تلاش در جهت برآورده کردن مهم‌ترین نیازهای شریک خود باشد (به نقل از کوچار و شارما^۱، ۲۰۱۵).

رضایت زناشویی به عنوان پدیده‌ای پیچیده و چندبعدی همواره مورد بررسی طیف وسیعی از رشته‌ها و زمینه‌های علمی بوده است (سلکوک، زایاس و هازان^۲، ۲۰۱۰؛ و اسپویدو و همکاران^۳، ۲۰۱۲). شاید به این دلیل که عوامل متعدد دارای منشأ فرهنگی، مذهبی، حقوقی و آموزشی و... به شکل‌گیری ایده‌آل ما از آنچه برای ایجاد رابطه عاطفی-به‌ویژه یک رابطه زناشویی-لازم است، کمک می‌کند (وندروف^۴ و همکاران، ۲۰۱۱).

اما از جمله عوامل مؤثر بر رضایت زناشویی که در تحقیقات موردتوجه قرار گرفته، اشتغال زنان^۵ است. زنان به‌عنوان نیمی از نیروی انسانی موجود در جوامع بشری محسوب می‌گردند که خود مهم‌ترین منابع توسعه‌اند (خادمی و صادقی فسایی، ۱۳۹۵) و یکی از بااهمیت‌ترین گروه‌های اجتماعی متأثر از کیفیت زندگی و درعین‌حال مؤثر بر آن هستند که نقش تعیین‌کننده‌ای در فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی دارند (کریمی و همکاران، ۱۳۹۶).

در ایران، طی دو دهه اخیر، همگام با افزایش سطح تحصیلات زنان، گسترش چشمگیری نیز در میزان اشتغال آن‌ها ایجاد شده است. این پدیده اجتماعی نه‌تنها بیانگر این است که موقعیت زنان از نظر تحصیل و پایگاه اجتماعی اقتصادی ارتقا یافته، بلکه به نظر می‌رسد در وضعیت خانوادگی آن‌ها نیز تغییراتی ایجاد کرده است. امروزه عقیده بر این است که عوامل محیط کاری بر زندگی خانوادگی مؤثرند (به نقل از جمالی و همکاران، ۱۳۹۶). این مسئله اگرچه ممکن است از یک‌سو به تعارض شغلی-خانوادگی^۶ بینجامد (ملکیها، باغبان و فاتحی زاده، ۱۳۸۸) شکلی از تعارض «بین‌نقشی» است که در آن نقش شغلی و خانوادگی با

-
1. Kochar, & Sharma
  2. Selcuk, Zayas, & Hazan
  3. Acevedo & etc.
  4. Wendorf
  5. Women Employment
  6. Work-Family Conflict

هم ناسازگار هستند (به نقل از برجعلی‌لو، ناظمی و مرتضوی، ۱۳۹۱)؛ اما از دیگر سو بر اساس برخی از یافته‌های پژوهشی، اشتغال زنان منجر به تأثیرات مثبت بر ابعاد فردی و خانوادگی می‌گردد. برای نمونه، مشخص شده است که اشتغال زنان در بهزیستی روان‌شناختی (بابایی گیوی، نظری و محسن‌زاده، ۱۳۹۵)، خودپنداره، عزت‌نفس، موقعیت اجتماعی و خودکفایی (عنایت و دسترنج، ۱۳۸۷)، سبک زندگی (کردی و هادی‌زاده، ۱۳۹۱)، ساختار قدرت، کنترل منابع و قدرت تصمیم‌گیری (باقری، ملتفت و شریفیان، ۱۳۸۸) و مشارکت در تصمیم‌گیری‌های خانوادگی (بارتلی، جاج و جاج، ۲۰۰۷) مؤثر بوده است. در این میان، یکی از مهم‌ترین پیامدهای نقش زنان در رابطه با خانه و کار، رضایت زناشویی بوده است (بلالی و همکاران، ۱۳۹۵). اما پژوهش‌هایی انجام‌گرفته در رابطه با مقایسه رضایت زناشویی زنان شاغل و غیرشاغل، نتایج کمابیش متضادی را گزارش داده‌اند. برخی از پژوهش‌ها با نگاهی مثبت به اشتغال زنان، رضایت زناشویی زنان شاغل را بیشتر از زنان غیرشاغل ارزیابی کرده‌اند، درحالی‌که برخی دیگر از مطالعات، اشتغال زنان را موجب کاهش رضایت زناشویی زنان می‌دانند. بر این اساس، تفاوت نظرات و یافته‌های پژوهشی در زمینه اشتغال زنان با رضایت‌مندی زناشویی کاملاً مشهود است و جای خالی پژوهشی که به ترکیب یافته‌ها بپردازد و به یک انسجام موضوعی بینجامد، به چشم می‌خورد که این امر می‌تواند ضرورت پژوهش حاضر را خاطرنشان سازد. از این رو، سؤال اصلی پژوهش حاضر این است که براساس مجموع پژوهش‌های انجام‌شده، آیا رضایت زناشویی زنان شاغل و غیرشاغل تفاوت دارد؟

پیشینه پژوهش

خانواده و اشتغال زنان همواره مورد توجه محققان و صاحب‌نظران بوده است و براساس یافته‌های پژوهش شفיעی (۱۳۹۴) از جمله اولویت‌های پژوهشی در حوزه زنان به‌شمار می‌آید. در این میان، رضایت زناشویی یکی از متغیرهای سلامت خانواده و متأثر از اشتغال زنان است.

بررسی مطالعات انجام شده در ایران گویای این امر است که علی‌رغم اینکه تاکنون پژوهشی با شیوه فراتحلیل در زمینه رضایت زناشویی زنان شاغل و غیرشاغل صورت نگرفته است، اما در دهه‌های اخیر، پژوهشگران زیادی به بررسی عوامل مرتبط با میزان رضایت زناشویی از جمله اشتغال زنان پرداخته‌اند. در این راستا برخی از نظرات و یافته‌های پژوهشی معتقدند که عدم حضور تمام‌وقت زن در خانه از نظر کمی و کیفی در خانواده تأثیرگذار است و اشتغال زن به‌عنوان یک عامل استحکام یا تضعیف خانواده، عواقبی نظیر این موارد را به دنبال خواهد داشت: عدم ایفای درست وظایف مادری و همسری (شفیع‌آبادی، ۱۳۸۷)، کاهش تعداد فرزندان و عدم تمایل به فرزندآوری در زنان (لطفی و شعبانی، ۱۳۹۵)، عدم رسیدگی و نظارت مستقیم بر به فرزندان و تربیت ناصحیح آنان، سرکشی زنان و سستی روابط زناشویی به دلیل استقلال مالی، ایجاد روحیه تقابل بین همسران، افزایش مشاجره‌ها و اختلاف خانوادگی (کهریزی و مرادی، ۱۳۹۴)، انتقال خستگی ناشی از شغل به محیط خانه، عدم آمادگی برای برآوردن نیازهای عاطفی و روانی اعضای خانواده (لطفی و شعبانی، ۱۳۹۵)، بی‌کاری مردان، کاهش میل به ازدواج و افزایش طلاق، بروز بی‌عدالتی، سوءاستفاده‌ها و آزارهای جنسی علیه زنان (اسماعیلی، مکاریان‌فرگ و مددی، ۱۳۹۴).

بر اساس نتایج پاره‌ای دیگر از تحقیقات، باینکه افزایش نقش‌ها و در نتیجه آن، افزایش مسئولیت و انتظارات ناشی از اشتغال، برای زنان آسیب‌های روحی و جسمی در پی داشته، اما شواهدی دال بر تأثیرات مثبت اشتغال زنان وجود دارد. مواردی از قبیل: تغییر در ساختار قدرت (ایمان و بهمنی، ۱۳۹۱؛ توسلی و سعیدی، ۱۳۹۰)، تأثیر بر هرم تصمیم‌گیری در خانواده و افزایش مشارکت و قدرت تصمیم‌گیری زن (باقری، ملتفت و شریفیان، ۱۳۸۸)، ارتقای سطح خودکارآمدی زنان (احمدی و همکاران، ۱۳۸۸)، کاهش تعارضات خانوادگی در اثر افزایش عزت‌نفس زنان شاغل و مشارکت زن و مرد در امور خانه (آزادی، ۱۳۹۲)، افزایش کیفیت زندگی (احمدی و سوخته‌نژاد، ۱۳۹۴؛ هاشمی و همکاران، ۱۳۹۲؛ زنجانی و بیات، ۱۳۸۹) و ارتقای روابط اجتماعی، نحوه گذراندن اوقات فراغت زنان شاغل با تغییر سبک زندگی (ازکیا

و عبدالمهی، ۱۳۹۰)، افزایش رضایت زنان و مردان از زندگی زناشویی (میرزایی، کریمی و شهریاری، ۱۳۹۳).

شواهد به دست آمده از مطالعات مبنی بر بالاتر بودن کیفیت زندگی زنان شاغل، حاکی از آن است که شاید ابعاد دیگر اشتغال، مانند نوع شغل (زنجان و باقیات اصفهانی، ۱۳۹۲) برخورداری از استقلال مالی، دستیابی به هویت مستقل اجتماعی و در نتیجه آن، افزایش اعتماد به نفس و حمایت اجتماعی بتواند توجه کننده بالاتر بودن کیفیت زندگی زنان شاغل نسبت به زنان خانه دار باشد. به عنوان نمونه، یافته های پژوهش جواهری، سراج زاده و رحمانی (۱۳۸۹) نشان می دهد که بین معرف های مختلف وضعیت شغلی، تنوع پذیری و تناسب شغل با مهارت و تخصص با کیفیت زندگی رابطه ای مثبت برقرار است. در واقع افرادی که از وضعیت شغلی مناسب تری برخوردارند کیفیت زندگی مناسب تری هم دارند. علاوه بر این، رابطه مثبت میان خشنودی شغلی و کیفیت زندگی زنان (زنگنه و همکاران، ۱۳۹۲) و رابطه معکوس بین استرس شغلی و رضایت زناشویی (محمدی و مقصودی، ۱۳۹۰) نیز تأیید شده است. در زمینه تأثیر تعارض نقش زنان بر کیفیت زندگی خانوادگی و کاری نیز یافته های پژوهشی حاکی از وجود رابطه منفی تعارض نقش زنان با هر دو حوزه است (حبیب پور گنابی، ۱۳۹۷).

از سوی دیگر در سال های اخیر، اشتغال زنان تغییرات زیادی را در ساخت خانواده از نظر فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی ایجاد کرده است و بالطبع دسته ای از مطالعات به مقایسه زنان شاغل و غیرشاغل در یک یا چند متغیر خاص از جمله رضایت زناشویی پرداخته اند. برخی یافته های پژوهش وجود رابطه معنی دار بین رضایت زناشویی با اشتغال زنان متأهل را تأیید نکرده است (زارع و صفیاری جعفرآباد، ۱۳۹۴)، در حالی که نتایج برخی از این پژوهش ها حاکی از آن است که زنان شاغل و غیرشاغل در متغیر رضایت زناشویی تفاوت معناداری دارند (باستی و همکاران، ۱۳۹۴). پاره ای از این یافته ها گویای رضایت زناشویی بیشتر زنان شاغل نسبت به زنان غیرشاغل است (احمدپور و نیاستی، ۱۳۹۵؛ اسفندیاری مقدم، ۱۳۹۵؛ بازیا حمزه خانی، ۱۳۹۳؛ جهانگیر، ۱۳۹۱؛ احمدی و سوخته نژاد، ۱۳۹۴؛ لطفی و شعبانی، ۱۳۹۵؛ و زنجان و بیات، ۱۳۸۹)، در حالی که پاره ای پژوهش ها میزان رضایت زناشویی زنان خانه دار را بیش از

زنان شاغل گزارش نموده‌اند (علی‌نقی زاده، ۱۳۹۳؛ جمالی و زارعی، ۱۳۹۲؛ اکبری، ۱۳۸۹؛ و امیری مجد و زری مقدم، ۱۳۸۹).

بنابراین با توجه به وجود مقالات منفرد و مستقل و گاه متضاد در خصوص رابطه اشتغال زنان با میزان رضایت زناشویی آنان از یک‌سو و با عنایت به فقدان یک اثر پژوهشی فراتحلیل برای تعیین کلی این رابطه و نیز روشن نمودن اندازه اثر کلی اشتغال بر رضایت زناشویی زنان از سوی دیگر، به نظر می‌رسد تحقیقی با روش فراتحلیل لازم است تا به‌طور کلی، مقایسه رضایت زناشویی زنان شاغل و غیرشاغل را جمع‌بندی کند. این امر می‌تواند به مطالعات بعدی پژوهشگران سمت‌وسو داده و موجب طرح برخی پژوهش‌های جدید گردد.

روش پژوهش

در این تحقیق با توجه به هدف پژوهش، از روش فراتحلیل^۱ استفاده شده است. فراتحلیل روشی برای تجزیه و ترکیب واحدهای تحلیل برای حصول شناخت از مجموعه منسجم یا غیرمنسجم از مبانی علمی و سازه‌های پژوهشی است (دویل^۲، ۲۰۰۳) که هر دو گونه روش‌شناسی کمی و کیفی را دربرمی‌گیرد. اما مطالعات ادغامی دارای ماهیت کمی عمدتاً روی خلاصه کردن داده‌ها تمرکز دارد و به لحاظ آماری مجموعه‌ای از تحلیل‌هایی را که از مطالعات فردی مربوطه به‌دست آمده، مرور می‌کند تا به خلاصه‌بندی یا ادغام نتایج دست یابد. از این رو، واحد تحلیل در پژوهش فراتحلیل، مطالعات انجام شده است نه آزمودنی (نیازی و همکاران، ۱۳۹۶؛ و قاضی طباطبایی و ودادهیر، ۱۳۸۹).

پژوهش حاضر که از گونه کمی فراتحلیل به شمار می‌آید، به دنبال محاسبه اندازه اثر برای تحقیقات مجزا و فردی در زمینه مقایسه رضایت زناشویی زنان شاغل و غیرشاغل و نیز برگرداندن آن‌ها به ماتریسی مشترک و آنگاه ترکیب آن‌ها برای دستیابی به میانگین تأثیر کل است. این پژوهش با هدف ترکیب یافته‌ها در داخل کشور و ارائه تصویری کلی از مقالات و

1. Comprehensive Meta Analysis

2. Doyle

پایان‌نامه‌های منتشرشده داخلی بر مبنای مراحل اسپرینکل و پیرسی^۱ (۲۰۰۵) شامل تعریف دقیق مسئله پژوهش، جستجوی تحقیقات انجام‌شده در زمینه اشتغال زنان و رضایت زناشویی، انتخاب و گزینش پژوهش‌های مرتبط بر اساس ملاک‌های درونی، جمع‌آوری داده‌های و کدگذاری تحقیقات، ورود داده‌ها، تعیین و محاسبه اندازه اثر، تحلیل داده‌ها و نگارش طرح صورت گرفته است.

جامعه آماری پژوهش حاضر، شامل مقالات چاپ‌شده در مجلات علمی-پژوهشی معتبر داخل کشور و نیز پایان‌نامه‌های کارشناسی‌ارشد در طول سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۷۹ بود. جستجوی پژوهش‌ها نیز با کلیدواژه‌هایی نظیر «اشتغال زنان»، «زنان شاغل»، «رضایت زناشویی»، «رضایت‌مندی زناشویی» و نیز به صورت ترکیبی در پایگاه‌های اطلاعاتی ایرانی از جمله وبسایت مرکز اسناد و مدارک علمی ایران^۲، پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی^۳، پایگاه مجلات تخصصی نور^۴، پایگاه استنادی علم جهان اسلام^۵، بانک اطلاعات نشریات کشور^۶، مرجع دانش سیویلیکا^۷ صورت گرفت. بر این اساس، تعداد ۴۷ پژوهش مرتبط با مقایسه رضایت زناشویی زنان شاغل و غیرشاغل شناسایی شدند که به‌عنوان جامعه آماری این پژوهش در نظر گرفته شد. برای انتخاب نمونه از پژوهش‌های اولیه و بر اساس ماهیت شیوه پژوهشی فراتحلیل، مجموعه‌ای از ملاک‌های ورودی و خروجی در نظر گرفته شد. ملاک‌های درون-سنجی پژوهش حاضر عبارت بودند از:

۱. پژوهش‌ها باید در سایت‌های معتبر (بین سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۷۹) با موضوع اشتغال زنان و رضایت زناشویی منتشرشده باشند.

۲. پژوهش‌ها (مقالات و پایان‌نامه‌ها) باید به صورت کامل در دسترس باشد.

-
1. Sprinkle & Piercy
  2. irandoc
  3. sid
  4. noormags
  5. isc.gov
  6. magiran
  7. civilica

۳. پژوهش‌ها باید به صورت مقایسه‌ای (رضایت زناشویی بین زنان شاغل و زنان غیرشاغل) انجام شده باشد.

۴. پژوهش‌ها باید داده‌های کافی را گزارش کرده باشند (تعداد نمونه، میانگین و انحراف استاندارد).

۵. مقالات به صورت علمی-پژوهشی باشند.

۶. پژوهش‌ها باید از یک ابزار استاندارد واحد برای اندازه‌گیری میزان رضایت زناشویی زنان شاغل و غیرشاغل استفاده کنند. چراکه در مطالعات فراتحلیل مقایسه‌ای نمی‌توان داده‌های آماری حاصل از ابزارهای متفاوت را مورد تحلیل قرار داد. از آنجاکه براساس مطالعه مقدماتی محقق، اکثر قریب به اتفاق تحقیقات علمی-پژوهشی، ابزار انریچ^۱ را مورد استفاده قرار داده بودند و نیز با توجه به اعتبار بالای این پرسشنامه، در این پژوهش، پرسشنامه انریچ مدنظر قرار گرفت.

به این ترتیب، از ۴۷ اثر اولیه شناسایی شده و ارزیابی آن‌ها از لحاظ ملاک‌های ورود و خروج، تعداد ۲۹ پژوهش از روند فراتحلیل خارج شدند. اصلی‌ترین علت خروج پژوهش‌ها از فراتحلیل، مربوط به منبع انتشار (علمی-پژوهشی نبودن) و نبود آمارهای ضروری برای انجام فراتحلیل بود. به عنوان نمونه پژوهش‌های خارج شده از روند فراتحلیل، می‌توان به پژوهش‌های خضری و ارجمند سیاهپوش (۱۳۹۳)، احمدی و سوخته نژاد (۱۳۹۴)، اسفندیاری و آقایی (۱۳۹۴)، باستی و همکاران (۱۳۹۴)، نظری و سلیمانیان (۱۳۸۶)، ابراهیمی و صالحی (۱۳۹۰) و شقاقی و شخمگر (۱۳۸۸) اشاره نمود. در پایان تعداد ۱۸ مورد به عنوان نمونه پژوهش و واحد تحلیل در فراتحلیل وارد شدند که ۱۰ پژوهش به مقالات انتشار یافته در نشریات علمی و پژوهشی داخلی و ۸ پژوهش به پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد اختصاص داشت. با توجه به موضوع پژوهش و متغیر اشتغال، پژوهش‌های ورودی به فراتحلیل حاضر، علمی-مقایسه‌ای بودند؛ چراکه عملاً انجام روش آزمایشی این موضوع امکان‌پذیر نبود. بیشترین روش نمونه-گیری مورد استفاده در این پژوهش‌ها نیز، روش تصادفی خوشه‌ای و کمترین آن‌ها، روش

سرشماری بود که اغلب در خلال سال‌های ۹۰-۸۸ به ثبت رسیده بود. در زمینه توزیع پژوهش‌ها در سطح کشور، بیشترین مربوط به شهر تهران (۵ اثر) بود که این به دلیل تراکم دانشگاه‌ها در تهران امری طبیعی به نظر می‌رسد، اما با توجه به سایر پژوهش‌ها می‌توان نتیجه گرفت که پژوهش‌ها دارای پراکندگی خوبی در سطح کشور بودند.

به‌منظور بالا بردن کیفیت کار و اطمینان از مرتبط بودن مطالعات، در تمام مراحل جمع‌آوری اطلاعات، جست‌وجوی مقالات و نیز تحلیل و ارزیابی پژوهش‌های شناسایی شده به‌وسیله دو نفر که با روش‌های جست‌وجوی منابع اطلاعاتی و روش پژوهشی فراتحلیل آشنایی کامل داشتند، به‌صورت جداگانه انجام گرفت.

در این پژوهش جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری در دو سطح توصیفی و استنباطی (فراتحلیل) استفاده شد. برای تسهیل در انجام فراتحلیل، مطالعات واجد شرایط پس از انتخاب از میان تمام پژوهش‌های مربوط، براساس تقدم زمانی کدگذاری شد. برای انجام فراتحلیل و دستیابی به اندازه اثر کل محاسبات، با استفاده از نرم‌افزار جامع آماری فراتحلیل (CMA) ویرایش ۲، آمارهای پژوهش‌های مختلف مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

۱. بر اساس مجموع پژوهش‌های انجام‌گرفته، آیا رضایت زناشویی زنان شاغل با رضایت زناشویی زنان غیرشاغل تفاوت دارد؟
جدول شماره ۱ میانگین، انحراف معیار و حجم نمونه استخراج‌شده از پژوهش‌ها در دو گروه زنان شاغل و خانه‌دار را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۱: میانگین، انحراف معیار و حجم نمونه تحقیقات مورد بررسی در ورودی

نرم افزار

ردیف	تحقیقات / سال انتشار	گروه زنان شاغل			گروه زنان خانه دار	
		میانگین	انحراف معیار	حجم نمونه	میانگین	انحراف معیار
۱	حافظ شهرباف (۱۳۷۹)	۱۵۶/۴۹۰	۳۰/۴۷۰	۱۵۵	۱۵۷/۳۷۰	۲۵/۱۲۰
۲	فراست و همکاران (۱۳۸۳)	۶۸/۷۴۰	۸/۹۴۰	۱۰۰	۷۱/۶۴۰	۹/۶۲۰
۳	طهماسبی و همکاران (۱۳۸۵)	۱۷۵/۱۷۰	۲۴/۴۷۰	۲۰۰	۱۶۲/۹۷۰	۲۶/۸۱۰
۴	موسوی (۱۳۸۵)	۲۳/۱۶۰	۴/۷۵۰	۲۰۰	۲۲/۰۷۰	۵/۱۶۰
۵	متولی و همکاران (۱۳۸۸)	۱۷۶/۹۸۰	۲۸/۱۷۰	۹۳	۱۷۳/۸۰۰	۲۴/۲۷۰
۶	خانی اوشانی (۱۳۸۸)	۸۶/۱۷۰	۱۶/۰۵۰	۵۸	۴۵/۳۸۰	۲۴/۶۰۰
۷	قیادی (۱۳۸۸)	۴۰۲/۹۰۰	۵۰/۳۰۰	۱۶۲	۳۹۴/۹۰۰	۴۶/۷۱۰
۸	امیری مجد (۱۳۸۹)	۱۶۷/۵۳۰	۱۲/۳۹۰	۱۰۰	۱۷۱/۶۴۰	۲۴/۵۵۱
۹	اکبری (۱۳۸۹)	۱۶۳/۷۶۰	۲۳/۷۶۰	۲۵۰	۱۷۱/۳۸۰	۲۴/۹۲۰
۱۰	حاجی محمد کاظمی (۱۳۸۹)	۱۹۲/۴۶۰	۴۶/۳۸۰	۲۰۰	۱۸۹/۱۷۰	۴۷/۸۴۰
۱۱	خسروی و همکاران (۱۳۸۹)	۱۶۹/۹۵۰	۳۰/۴۱۹	۴۰	۱۵۵/۳۵۰	۳۳/۱۰۴
۱۲	جهانگیر (۱۳۹۱)	۷۳/۰۴۰	۱۵/۸۸۰	۱۰۰	۴۹/۷۶۰	۱۶/۰۱۰
۱۳	جمالی و زارعی (۱۳۹۲)	۴۴/۶۰۰	۱۰/۵۱۰	۱۱۶	۴۸/۲۵۰	۹/۴۷۰
۱۴	اسماعیل پور (۱۳۹۲)	۱۷۵/۶۴۰	۲۶/۶۹۰	۱۵۳	۱۶۰/۸۳۰	۲۹/۲۵۰
۱۵	بازیار حمزه خانی (۱۳۹۳)	۱۶۵/۰۴۰	۲۷/۱۷۰	۱۰۰	۱۵۱/۱۹۰	۲۷/۰۲۰

۱۰۰	۳۵/۴۵۰	۱۶۵/۰۱۰	۱۰۰	۳۶/۶۲۰	۱۶۴/۵۳۰	علی نقی زاده (۱۳۹۳)	۱۶
۱۰۰	۳۰/۷۸۰	۱۳۶/۷۷۰	۱۰۰	۳۴/۴۱۰	۱۴۸/۸۱۰	اسفندیاری مقدم (۱۳۹۵)	۱۷
۱۲۲	۱۲/۸۰۰	۱۴۳/۸۴۰	۱۲۴	۹/۸۴۰	۱۴۷/۵۲۰	احمدپور (۱۳۹۶)	۱۸

متناسب با اطلاعات ورودی متناظر با جدول فوق، برای ۱۸ پژوهش یادشده، برخی آماره‌های استنباطی از قبیل میزان اختلاف میانگین‌ها و واریانس آن، اختلاف استاندارد میانگین‌ها و واریانس آن‌ها در دو گروه محاسبه شد و در جدول شماره ۲ تنظیم گشت.

جدول شماره ۲. اختلاف میانگین‌ها و واریانس آن، خطای استاندارد میانگین‌ها و واریانس، خطای استاندارد آزمون

ردیف	تحقیقات/ سال انتشار	اختلاف میانگین‌ها	واریانس	اختلاف استاندارد میانگین‌ها	واریانس	خطای استاندارد آزمون
۱	حافظ شریاف (۱۳۷۹)	-۰/۸۸۰	۱۰/۴۷۴	-۰/۰۳۱	۰/۰۱۳	۰/۱۱۵
۲	فراست و همکاران (۱۳۸۳)	-۲/۹۰۰	۱/۷۲۵	-۰/۳۱۲	۰/۰۲۰	۰/۱۴۲
۳	طهماسبی و همکاران (۱۳۸۵)	۱۲/۲۰۰	۶/۵۸۸	۰/۴۷۵	۰/۰۱۰	۰/۱۰۱
۴	موسوی (۱۳۸۵)	۱/۰۹۰	۰/۲۴۶	۰/۲۲۰	۰/۰۱۰	۰/۱۰۰
۵	متولی و همکاران (۱۳۸۸)	۳/۱۸۰	۱۴/۸۶۶	۰/۱۲۱	۰/۰۲۲	۰/۱۴۶
۶	خانی اوشانی (۱۳۸۸)	۴۰/۷۹۰	۱۵/۲۸۱	۱/۹۸۶	۰/۰۵۴	۰/۲۳۳
۷	قبادی (۱۳۸۸)	۸/۰۰۰	۳۰/۳۳۶	۰/۱۶۵	۰/۰۱۳	۰/۱۱۴
۸	امیری مجد (۱۳۸۹)	-۴/۱۱۰	۷/۵۶۳	-۰/۲۱۱	۰/۰۲۰	۰/۱۴۲
۹	اکبری (۱۳۸۹)	-۷/۶۲۰	۴/۷۴۲	-۰/۳۱۳	۰/۰۰۸	۰/۰۹۰
۱۰	حاجی محمد کاظمی (۱۳۸۹)	۳/۲۹۰	۲۲/۱۹۹	۰/۰۷۰	۰/۰۱۰	۰/۱۰۰

۰/۲۲۷	۰/۰۵۱	۰/۴۵۹	۵۰/۵۳۰	۱۴/۶۰۰	خسروی وهمکاران (۱۳۸۹)	۱۱
۰/۱۵۹	۰/۰۲۵	۱/۴۶۰	۵/۰۸۵	۲۳/۲۸۰	جهانگیر (۱۳۹۱)	۱۲
۰/۱۳۰	۰/۰۱۷	-۰/۳۶۵	۱/۶۷۱	۳/۶۵۰-	جمالی و زارعی (۱۳۹۲)	۱۳
۰/۱۲۶	۰/۰۱۶	۰/۵۳۳	۱۲/۰۰۸	۱۴/۸۱۰	اسماعیل پور (۱۳۹۲)	۱۴
۰/۱۴۳	۰/۰۲۱	۰/۵۱۱	۱۴/۶۸۳	۱۳/۸۵۰	بازیار حمزه خانی (۱۳۹۳)	۱۵
۰/۱۴۱	۰/۰۲۰	-۰/۰۱۳	۲۵/۹۷۷	-۰/۴۸۰	علی نقی زاده (۱۳۹۳)	۱۶
۰/۱۴۳	۰/۰۲۰	۰/۳۶۹	۲۱/۳۱۵	۱۲/۰۴۰	اسفندیاری مقدم (۱۳۹۵)	۱۷
۰/۱۲۸	۰/۰۱۶	۰/۳۲۳	۲/۱۱۵	۳/۶۸۰	احمد پور (۱۳۹۶)	۱۸

در جدول شماره ۲ مقادیر اختلاف میانگین‌ها در پژوهش‌های مورد فراتحلیل آمده است. بر پایه اطلاعات این جدول، بیشترین اختلاف میانگین استاندارد برای تحقیق شماره ۶ و ۱۲ و کمترین اختلاف میانگین استاندارد مربوط به تحقیق شماره ۱۶ و ۱۱ است. از آنجاکه در ورودی داده‌ها، گروه شاغلین در قسمت نخست (قسمت مثبت) و گروه غیرشاغلین در قسمت دوم (قسمت منفی) وارد شده است، بدین ترتیب، آماره‌های به دست آمده منفی به معنای برتری یافتن آماره غیرشاغلین و آماره‌های به دست آمده مثبت، به معنای برتری داشتن آماره شاغلین بر غیرشاغلین است.

با توجه به یافته‌های فوق، می‌توان نتیجه گرفت که اختلاف میانگین ۶ مورد از پژوهش‌ها (پژوهش‌های ۱، ۲، ۸، ۹، ۱۳ و ۱۶) منفی بوده یعنی میانگین میزان رضایت زناشویی زنان غیرشاغل (خانه‌دار) بالاتر از میزان رضایت زناشویی زنان شاغل است و اختلاف میانگین ۱۲ مورد از پژوهش‌ها (پژوهش‌های ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۴، ۱۵، ۱۷ و ۱۸) مثبت است یعنی میانگین میزان رضایت زناشویی زنان شاغل بالاتر از میزان رضایت زناشویی زنان غیرشاغل (خانه‌دار) است.

۲. اندازه اثر کلی پژوهش‌های انجام گرفته در حوزه مقایسه رضایت زناشویی زنان شاغل و غیرشاغل چه میزان است؟

برای نتیجه‌گیری دقیق‌تر و تعیین سطح معناداری این مقادیر، ابتدا مقدار اندازه اثر هر یک از پژوهش‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. نخستین تحلیلی که با استفاده از نرم‌افزار CMA به دست می‌آید، مربوط به اندازه اثر هر یک از پژوهش‌های استفاده شده در فراتحلیل است. در داده‌های پیوسته به منظور مقایسه گروه‌ها از اختلاف میانگین (اندازه اثر) استفاده می‌شود، سپس اندازه اثر به وسیله برآورد واریانس درون‌گروهی استانداردسازی می‌شود (خطای استاندارد اختلاف میانگین‌ها). اندازه اثر، نتایج پژوهش‌های مختلف را در قالب یک مقیاس عددی اثربخش نشان می‌دهد. به نحوی که میان پژوهش‌های مختلف مقایسه کردنی باشد (قربانی زاده و نانگیر، ۱۳۹۳). در شرایط یکسان از لحاظ حجم نمونه و سطح معنی‌داری، هر چه اندازه اثر بزرگ‌تر باشد، درجه حضور پدیده و توان آزمون بیشتر و اعتبار تصمیم‌گیری افزایش می‌یابد (رستم پور،

۱۳۹۳؛ بهفر، ۱۳۹۲، به نقل از طولابی و همکاران، ۱۳۹۷). بر این مبنا، پس از ورود داده‌های پژوهش‌ها به نرم‌افزار، نرم‌افزار CMA اندازه اثر هر یک از پژوهش‌ها را محاسبه و ارائه می‌کند. چنان‌که ذکر شد، از آنجاکه فراتحلیل حاضر به مقایسه دو میانگین می‌پردازد، از شاخص g هگز استفاده می‌شود.

جدول شماره ۳. اندازه اثر و سطح معناداری پژوهش‌های مورد بررسی در مدل ثابت و تصادفی

P	Z نمره	فاصله اطمینان ۹۵٪		خطای استاندارد	مقدار اندازه اثر (g هگز)	تحقیقات / سال انتشار	ردیف
		حد بالایی اندازه اثر	حد پایینی اندازه اثر				
۰/۷۸۶	-۰/۲۷۲	۰/۱۹۵	-۰/۲۵۷	۰/۱۱۵	-۰/۰۳۱	حافظ شعریاف (۱۳۷۹)	۱
۰/۰۲۸*	-۲/۱۹۵	-۰/۰۳۳	-۰/۵۸۹	۰/۱۴۲	-۰/۳۱۱	فراست و همکاران (۱۳۸۳)	۲
۰/۰۰۱**	۴/۶۸۸	۰/۶۷۳	۰/۲۷۶	۰/۱۰۱	۰/۴۷۴	طهماسبی و همکاران (۱۳۸۵)	۳
۰/۰۲۸*	۲/۱۹۱	۰/۴۱۶	۰/۰۲۳	۰/۱۰۰	۰/۲۱۹	موسوی (۱۳۸۵)	۴
۰/۴۱۰	۰/۸۲۴	۰/۴۰۷	-۰/۱۶۶	۰/۱۴۶	۰/۱۲۰	متولی و همکاران (۱۳۸۸)	۵
۰/۰۰۱**	۸/۵۱۶	۲/۴۲۶	۱/۵۱۸	۰/۲۳۳	۱/۹۷۲	خانی اوشانی (۱۳۸۸)	۶
۰/۱۴۷	۱/۴۵۰	۰/۳۸۶	-۰/۰۵۸	۰/۱۱۳	۰/۱۶۴	قبادی (۱۳۸۸)	۷
۰/۱۳۶	-۱/۴۹۰	۰/۰۶۶	-۰/۴۸۷	۰/۱۴۱	-۰/۲۱۱	امیری مجد (۱۳۸۹)	۸
۰/۰۰۱**	-۳/۴۷۸	-۰/۱۳۶	-۰/۴۸۹	۰/۰۹۰	-۰/۳۱۳	اکبری (۱۳۸۹)	۹
۰/۴۸۵	۰/۶۹۸	۰/۲۶۵	-۰/۱۲۶	۰/۱۰۰	۰/۰۷۰	حاجی محمد کاظمی (۱۳۸۹)	۱۰
۰/۰۴۳*	۲/۰۲۷	۰/۸۹۵	۰/۰۱۵	۰/۲۲۴	۰/۴۵۵	خسروی و همکاران (۱۳۸۹)	۱۱

۰/۰۰۱**	۹/۱۷۴	۱/۷۶۵	۱/۱۴۴	۰/۱۵۹	۱/۴۵۴	جهانگیر (۱۳۹۱)	۱۲
۰/۰۰۵**	-۲/۸۰۰	-۰/۱۰۹	-۰/۶۱۹	۰/۱۳۰	-۰/۳۶۴	جمالی و زارعی (۱۳۹۲)	۱۳
۰/۰۰۱**	۴/۲۰۲	۰/۷۷۹	۰/۲۸۳	۰/۱۲۶	۰/۵۳۱	اسماعیل پور (۱۳۹۲)	۱۴
۰/۰۰۱**	۳/۵۵۷	۰/۷۹۰	۰/۲۲۹	۰/۱۴۳	۰/۵۰۹	بازیار حمزه خانی (۱۳۹۳)	۱۵
۰/۹۲۵	-۰/۰۹۴	۰/۲۶۳	-۰/۲۸۹	۰/۱۴۱	-۰/۰۱۳	علی نقی زاده (۱۳۹۳)	۱۶
۰/۰۱۰**	۲/۵۸۶	۰/۶۴۶	۰/۰۸۹	۰/۱۴۲	۰/۳۶۷	اسفندیاری مقدم (۱۳۹۵)	۱۷
۰/۰۱۲*	۲/۵۱۴	۰/۵۷۲	۰/۰۷۱	۰/۱۲۸	۰/۳۲۳	احمد پور (۱۳۹۶)	۱۸
۰/۰۰۰**	۶/۰۶۳	۰/۲۳۹	۰/۱۲۲	۰/۰۳۰	۰/۱۸۰	ترکیبی ثابت مدل اثرات	
۰/۰۱۰*	۲/۵۷۸	۰/۴۹۷	۰/۰۶۸	۰/۱۱۰	۰/۲۸۲	ترکیبی تصادفی مدل اثرات	
	<۰/۰۱P**			<۰/۰۵P*			

با توجه به جدول بالا، ۶ پژوهش (پژوهش‌های ۱، ۲، ۸، ۹، ۱۳ و ۱۶) دارای اندازه اثر منفی و ۱۲ پژوهش (پژوهش‌های ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۴، ۱۵، ۱۷ و ۱۸) دارای اندازه اثر مثبت هستند. اندازه اثر منفی یعنی میانگین گروه اول وارد شده به نرم‌افزار فراتحلیل (گروه شاغلین) کمتر از میانگین گروه دوم (گروه غیرشاغلین) است. به عبارتی دیگر، از ۱۸ پژوهش استفاده شده، ۶ پژوهش به این نتیجه رسیده‌اند که میانگین رضایت زناشویی زنان شاغل کمتر از میانگین رضایت زناشویی زنان غیرشاغل است. همچنین ۱۲ پژوهش مدعی هستند که میانگین رضایت زناشویی زنان شاغل بالاتر از میانگین رضایت زناشویی زنان غیرشاغل است. بنابراین، به لحاظ تعداد پژوهش‌ها، اکثر پژوهش‌ها میانگین رضایت زناشویی زنان شاغل را بالاتر از زنان غیرشاغل گزارش کرده‌اند.

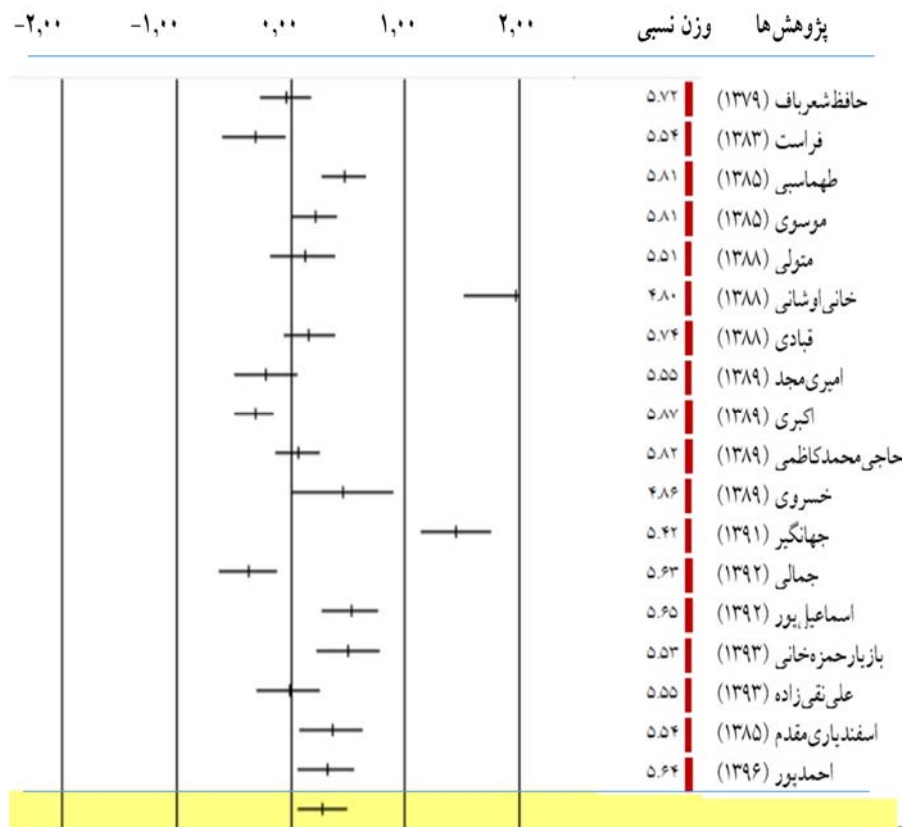
در تحقیقات فراتحلیلی که داده‌ها از نوع پیوسته است (مانند فراتحلیل حاضر) محاسبه اندازه اثر کلی نیز همانند اندازه اثر هر یک از پژوهش‌ها با استفاده از میانگین (اختلاف میانگین استاندارد) و شاخص g هگز انجام می‌شود (صادقی فسایی، ۱۳۸۹). در پژوهش‌های فراتحلیل (و در پژوهش حاضر) مبنای ترکیب اندازه‌های اثر را می‌توان با به کار بردن دو مدل اثرات ثابت و اثرات تصادفی انجام داد. در مدل اثر ثابت فرض می‌شود که یک اندازه اثر واقعی وجود دارد که این اندازه اثر، زیربنای همه تحلیل‌هاست و همه تفاوت‌های اندازه‌های اثر مشاهده شده در پژوهش‌های اولیه ناشی از خطای نمونه‌گیری است. در مقابل، در مدل اثرات تصادفی، فرض می‌شود که اندازه اثر واقعی، از پژوهشی به پژوهش دیگر در حال تغییر است که از علل اصلی این تغییر، وجود متغیرهای مداخله‌کننده در روابط بین متغیر مستقل و وابسته است (هومن، ۱۳۹۵).

میانگین اندازه اثر کلی پژوهش‌های انجام شده، همانند اندازه اثر هر یک از پژوهش‌ها، مبتنی بر شاخص g هگز برای مدل اثرات ثابت برابر $0/180$ می‌شود که در سطح $P < 0/01$ معنادار است. همچنین، برای اثرات تصادفی برابر $0/282$ می‌شود که در سطح $P < 0/05$ معنادار است. بدین ترتیب، فرض صفر مبنی بر اینکه متوسط کلی اندازه اثر تفاوت ندارد رد می‌شود. در تفسیر اندازه اثر کلی، معمولاً مقدار کمتر از $0/30$ را کوچک، بین $0/30$ تا $0/80$ را متوسط و

بیشتر از ۰/۸۰ را بزرگ در نظر می‌گیرند. از این رو، اندازه اثر پژوهش حاضر را با احتساب هر دو مدل ثابت و تصادفی، می‌توان اثر کوچک تفسیر کرد (صادقی و علیزاده موسوی، ۱۳۹۴).

۳. وزن پژوهش‌های بررسی شده چه میزان است؟

پژوهش‌هایی که در فراتحلیل مورد استفاده قرار می‌گیرند، با توجه به آماره‌های خاص خود، مانند نمونه‌های دو گروه، اختلاف میانگین‌های دو گروه، واریانس آن‌ها و ... دارای وزن متفاوتی در فراتحلیل خواهند بود. چنان‌که در شکل شماره ۲ مشاهده می‌شود، هر یک از پژوهش‌ها، دارای وزن متفاوتی هستند. این وزن‌ها در مدل تصادفی محاسبه شده است.

شکل شماره ۱. نمودار هگز و وزن هر یک از پژوهش‌ها در فراتحلیل

با توجه به شکل شماره ۱، پژوهش شماره ۹ (با وزن ۵/۸۷) و ۱۰ (با وزن ۵/۸۲) بالاترین وزن را دارند. بدین معنا که نسبت به آماره‌های خود، وزن بیشتری را به خود اختصاص داده‌اند. لازم به توضیح است که پژوهش شماره ۹ دارای ۵۰۰ نفر نمونه و پژوهش شماره ۱۰ دارای ۴۰۰ نفر نمونه بودند که نسبت به بقیه پژوهش‌ها، نمونه‌های بیشتری را دربرداشتند. پژوهش‌های شماره ۳ و ۴ با ۴۰۰ نمونه نیز از وزن بالایی برخوردارند. پایین‌ترین وزن، به پژوهش‌های شماره ۶ (۴/۸۰) و ۱۱ (۴/۸۶) اختصاص یافته است. به همین ترتیب، پژوهش شماره ۶ دارای ۱۱۰ نمونه و پژوهش شماره ۱۱ دارای ۸۰ نمونه بود.

از شکل بالا مشخص می‌شود که پژوهش‌هایی که دارای اندازه اثر بالایی هستند، لزوماً دارای وزن بالاتری نیستند. به‌عنوان مثال، در پژوهش حاضر، پژوهش‌های شماره ۶ و ۱۲ از اندازه اثر بالایی برخوردارند در حالی که وزن آن‌ها بالاتر از سایر پژوهش‌ها نیست.

۴. آیا پژوهش‌های انجام‌گرفته در حوزه مقایسه رضایت زناشویی زنان شاغل و غیرشاغل، همگون و متجانس هستند؟

برای اینکه مدل نهایی فراتحلیل مشخص شود، بایستی یک مجموعه تحلیل‌های ناهمگونی برای اطمینان از وجود متغیرهای تعدیل‌کننده انجام گیرد. ناهمگونی، عبارت از تفاوت بین نتایج تحقیقات است. این ناهمگونی یا تفاوت نتایج می‌تواند به دلایل ذیل رخ دهد: معیار شناسایی و انتخاب تحقیقات، تفاوت در روش مطالعات، تفاوت در نوع مداخله و مقدار و فاصله زمانی آن‌ها، ویژگی‌های ناشناخته طرح و اجرای پژوهش‌ها، تفاوت در تعریف مقیاس پیامد، تفاوت در ویژگی‌های ناشناخته، تفاوت در کیفیت و روش‌شناسی و تصادفی و غیرتصادفی بودن تحقیقات (عابدی و عریضی، ۱۳۸۳). در صورت وجود ناهمگونی در اندازه‌های اثر پژوهش‌های اولیه، مدل تصادفی مدل نهایی خواهد بود و فرض می‌شود که در جامعه آماری ماهیت روابط بین متغیر مستقل و وابسته تحت تأثیر متغیرهای تعدیل‌کننده تغییر می‌یابد.

جدول شماره ۴. نتایج حاصل از آزمون Q و I^2

اندازه اثر و فاصله اطمینان ۹۵٪	آزمون صفر (دو دامنه)	پراکندگی	مجذور تاو
مدل	۱۸	۰/۰۱۰	۰/۴۴۳
تعداد مطالعات	۱۸	۲/۵۷۸	۰/۰۰۶
اثر	۰/۲۸۲	۰/۴۹۷	۰/۰۷۸
نقطه برآورد اندازه	۰/۱۲۲	۰/۰۶۸	۰/۱۹۶
حد پایین اندازه اثر	۰/۱۲۲	۰/۰۶۸	۰/۱۹۶
حد بالا اندازه اثر	۰/۳۳۹	۰/۴۹۷	۰/۱۹۶
نمره Z	۶/۰۶۳	۲/۵۷۸	۰/۱۹۶
P	۰/۰۰۰	۰/۰۱۰	۰/۰۰۰
مقدار Q	۲۲۴/۴۳۹	۰/۰۱۰	۰/۰۰۰
درجه آزادی	۱۷	۰/۰۱۰	۰/۰۰۰
P	۰/۰۰۰	۰/۰۱۰	۰/۰۰۰
مجذور I	۹۲/۴۲۶	۰/۰۱۰	۰/۰۰۰
مجذور تاو	۰/۱۹۶	۰/۰۱۰	۰/۰۰۰
خطای استاندارد	۰/۰۷۸	۰/۰۱۰	۰/۰۰۰
واریانس	۰/۰۰۶	۰/۰۱۰	۰/۰۰۰
تاو	۰/۴۴۳	۰/۰۱۰	۰/۰۰۰
اثرهای ثابت	۱۸	۰/۰۱۰	۰/۰۰۰
اثرهای تصادفی	۱۸	۰/۰۱۰	۰/۰۰۰

برای بررسی ناهمگونی پژوهش‌ها از آزمون Q استفاده می‌شود (گوگردچیان، طیبی و قضاوی، ۱۳۹۳). این آزمون تقریباً دارای توزیع کای اسکوتر با درجه آزادی $(K - 1)$ است. مقدار بالای Q و مقدار پایین سطح معناداری حاکی از ناهمگونی مطالعات است (ایگر، اسمیت و آلتمن^۱، ۲۰۰۱). شاخص Q برای ۱۸ پژوهش با درجه آزادی ۱۷، برابر $۲۲۴/۴۳۹$ محاسبه شد که در سطح $۰/۰۰۱$ معنی‌دار است، بنابراین فرض صفر رد شده و نتیجه می‌گیریم که مطالعات مورد بررسی نامتناس و ناهمگون اند. از آنجاکه شاخص Q به افزایش تعداد اندازه اثر حساس است و با افزایش تعداد اندازه اثر توان این آزمون برای رد همگنی بالا می‌رود، از شاخص مجذور I استفاده شد. آماره I^2 دارای مقداری از صفر تا صد است و در واقع مقدار ناهمگنی را به صورت درصد نشان می‌دهد، هرچه این مقدار به ۱۰۰ نزدیک‌تر باشد نشان‌دهنده ناهمگنی بیشتر اندازه‌های اثر پژوهش‌های مورد بررسی است (بورنشتین و همکاران ترجمه دلاور و گنجی، ۱۳۹۱). به‌طور کلی مقادیر I^2 اگر برابر با ۲۵٪، ۵۰٪ و ۷۵٪ باشد به ترتیب به‌عنوان ناهمگونی پایین، متوسط و بالا تعبیر و تفسیر می‌شود. در مطالعه حاضر مقدار این شاخص برابر با $۹۲/۴۲۶$ به‌دست آمد که نشانگر ناهمگونی بالای پژوهش‌های مورد بررسی است. بدین ترتیب، مشخص شد که متغیرهای تعدیل‌کننده در تأثیرگذاری متغیرهای پژوهش نقش معناداری دارند و بنابراین مدل تصادفی به‌عنوان مدل نهایی انتخاب شد و اندازه اثر ترکیبی نهایی همان مقدار $۰/۲۸۲$ تصادفی در نظر گرفته شد.

محاسبه اندازه اثر با ورود متغیرهای تعدیل‌گر:

ناهمگونی، یا تفاوت بین نتایج تحقیقات (هیجینز و همکاران، ۲۰۰۳ به نقل از میرغفوری، ۱۳۸۵)، در فراتحلیل حاضر بسیار بالا بود. براساس شاخص Q برابر $۲۲۴/۴۳۹$ که در سطح $۰/۰۰۱$ معنی‌دار بود و براساس شاخص I^2 عدد $۹۲/۴۲۶$ به‌دست آمد که نشانگر ناهمگونی بالای پژوهش‌های مورد بررسی است. به نظر می‌رسد عواملی مانند تفاوت در روش مطالعات، تفاوت در ویژگی‌های ناشناخته، تفاوت در کیفیت و روش‌شناسی و تصادفی و غیرتصادفی

1. Egger, Smith, & Altman

بودن تحقیقات، تعداد نمونه‌های متفاوت و ناهمگن در این ناهمگونی دخیل بوده‌اند. وجود این پراکندگی و ناهمگونی سبب شد نقش متغیرهای تعدیل‌گر نیز به‌منظور شناسایی عامل ناهمگونی مورد بررسی قرار گیرد و مدل اثرهای تصادفی برای ترکیب اندازه‌های اثر انتخاب شود. از این طریق می‌توان نقش تعدیل‌گرهای محل اجرا، نوع شغل و نوع منبع انتشار را در میزان اندازه اثر کلی فراتحلیل محاسبه نمود. با بررسی کلی پژوهش‌های اولیه و با توجه به تنوع مطالعات انجام‌گرفته در فراتحلیل حاضر، متغیرهایی که احتمال می‌رفت پراکندگی اندازه-های اثر ناشی از آن‌ها باشد، شناسایی و براساس ملاک‌های محل اجرا (کلان‌شهر و غیرکلان-شهر) و نوع منبع انتشار (پایان‌نامه و مقاله) دسته‌بندی شد.

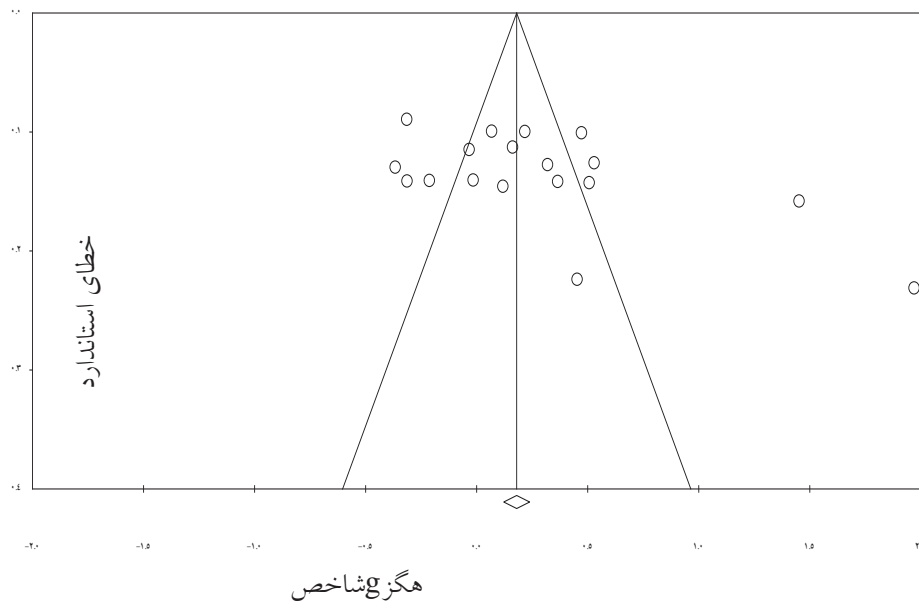

جدول شماره 5. مقادیر اندازه اثر به دست آمده بر اساس ملاک های محل اجرا (کلان شهر و غیرکلان شهر) و نوع منبع انتشار (پایان نامه و مقاله)

P	نمره Z	حد بالای اندازه اثر	حد پایین اندازه اثر	واریانس	خطای استاندارد	مقدار اندازه اثر (g هگز)	
۰/۰۰۹	۲/۶۱۲	۰/۸۱۱	۰/۱۱۶	۰/۰۳۱	۰/۱۷۷	۰/۴۶۳	شهرهای کلان
۰/۴۰۸	۰/۸۲۸	۰/۳۵۲	-۰/۱۴۳	۰/۰۱۶	۰/۱۲۶	۰/۱۰۵	شهرهای کوچک
۰/۰۲۹	۲/۱۸۹	۰/۴۲۷	۰/۰۲۴	۰/۰۱۱	۰/۱۰۳	۰/۲۲۵	کل
P	نمره Z	حد بالای اندازه اثر	حد پایین اندازه اثر	واریانس	خطای استاندارد	مقدار اندازه اثر (g هگز)	
۰/۰۸۱	۱/۷۴۳	۰/۵۶۳	-۰/۰۳۳	۰/۰۲۳	۰/۱۵۲	۰/۲۶۵	مقاله
۰/۰۶۶	۱/۸۳۸	۰/۶۳۱	-۰/۰۲۰	۰/۰۲۸	۰/۱۶۶	۰/۳۰۶	پایان نامه
۰/۰۱۲	۲/۵۲۶	۰/۵۰۳	۰/۰۶۴	۰/۰۱۳	۰/۱۱۲	۰/۲۸۳	کل

براساس تقسیم مطالعات موردی، ۹ پژوهش در کلان‌شهرها (در تهران ۵ پژوهش، در اهواز، تبریز و شیراز هرکدام ۱ پژوهش) و ۹ پژوهش در غیرکلان‌شهرها (شهرکرد، اردبیل، اراک، ساری، دامغان، جهرم، مرودشت، بهبهان و گرگان) انجام گرفته است که تعداد ۸ مورد از پژوهش‌ها به صورت پایان‌نامه و ۱۰ مورد آن‌ها در نشریات علمی-پژوهشی منتشر شده‌اند. در نوع پژوهش اندازه‌های اثر معنی‌دار شناخته نشد اما در اندازه‌های اثر در خصوص محل پژوهش معنی‌دار شد. به عبارت دیگر میزان رضایت زناشویی زنان شاغل در شهرهای کلان، بالاتر از رضایت زناشویی زنان شاغل در شهرهای کوچک بود. بنابراین محل پژوهش می‌تواند عامل تعدیل‌گری برای مقایسه رضایت زناشویی زنان شاغل و غیرشاغل باشد.

نمودار شماره ۱. نمودار کیفی سوگیری انتشار بر اساس اثرات تصادفی در پژوهش‌های انجام شده

۵. آیا در تحقیقات و مطالعات انجام گرفته در حوزه مقایسه رضایت زناشویی زنان شاغل و

غیرشاغل سوگیری انتشار وجود دارد؟

هومن (۱۳۹۵) عنوان می‌کند هر فراتحلیل فی‌نفسه به سبب ملاک‌های حذف یا ورود و روش‌های انتخاب شده برای بازنگری پیشینه پژوهش، مقداری سوگیری دارد. اما پژوهشگر نباید به پژوهش‌های منتشرشده اکتفا کند. البته اگر تعداد پژوهش‌های جاافتاده کم باشد، سوگیری انتشار قابل چشم‌پوشی است. در این پژوهش، با روش نمودار کیفی سوگیری انتشار پژوهش موردبررسی قرار گرفت که نشان‌دهنده سوگیری انتشار است. در نمودار کیفی، محور افقی نشانگر مقادیر اندازه‌های اثر پژوهش‌های مورد بررسی و محور عمودی خطای معیار آن‌هاست. تورش انتشار بر این اساس زمانی قابل تشخیص است که نقاط در اطراف نمودار به شکل متقارن پراکنده نشده باشند که این ناشی از مقادیر بسیار بزرگ اندازه اثر و نیز خطای معیار بزرگ آن‌ها است. در پژوهش حاضر و بر مبنای اندازه اثر به روش هگز و مدل تصادفی، نمودار تورش چاپ و تنظیم شد. همان‌گونه که نمودار شماره ۱ نشان می‌دهد، پژوهش حاضر دارای تورش انتشار است، که می‌تواند ناشی از حجم نمونه‌های پژوهش‌ها در فراتحلیل باشد. آزمون N ایمن از خطای روزنتال نیز تعداد تحقیقات گم‌شده (با اثر میانگین صفر) را محاسبه می‌کند که لازم است به تحلیل‌ها اضافه شود تا عدم معنی‌داری آماری اثر کلی به دست آید. در پژوهش حاضر، این شاخص برابر با ۲۵۱ است. یعنی اینکه تعداد ۲۵۱ پژوهش خنثی بایستی به مطالعات اضافه شود تا مقدار p دو دامنه بزرگ‌تر از ۰/۰۵ شود. به عبارت دیگر، به ازای هر پژوهش بررسی‌شده، تعداد ۱۳/۹۴ پژوهش گم‌شده وجود دارد که این تعداد نشان می‌دهد پژوهش‌های بسیار زیادی در زمینه مقایسه رضایت زناشویی زنان شاغل و غیرشاغل باید انجام گیرد.

بحث و نتیجه‌گیری

رضایت زناشویی از جمله شاخص‌های اصلی سلامت خانواده است که وابسته به عوامل زمینه‌ساز متعددی است. این عوامل در خشنودی کلی از روابط میان زن و مرد نقش دارند،

به طوری که هر زوجی از رابطه با دیگری انتظاراتی دارد که توجه به آن، موجب توانایی برقراری ایجاد ارتباط صمیمانه با همسر می‌شود و همین امر، دل‌بستگی، حمایت، محبت و مشارکت در رابطه عاطفی را افزایش داده و در نهایت به افزایش سطح رضایتمندی زناشویی منجر می‌شود (بک و همکاران، ۲۰۱۳). اشتغال زنان از جمله عوامل مؤثر بر رضایتمندی زناشویی است. در این زمینه پژوهش‌های متعددی صورت گرفت که یافته‌های کمابیش متفاوت و متناقضی را در زمینه اشتغال زنان با میزان رضایت زناشویی گزارش نموده‌اند. به علاوه عدم انجام پژوهشی با شیوه فراتحلیل در راستای تعیین اندازه اثر کلی این رابطه به شدت احساس می‌شود.

از این رو، پژوهش حاضر با هدف مقایسه رضایت زناشویی زنان شاغل و غیرشاغل به شیوه فراتحلیل، به جستجوی تحقیقات انجام شده مرتبط اعم از مقاله و پایان نامه در طی سال‌های ۱۳۷۹-۱۳۹۶ با استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی پرداخت. نهایتاً ۴۷ مطالعه انجام گرفته مرتبط شناسایی شد که با استفاده از ملاک‌های درون‌سنجی فراتحلیل حاضر، تعداد ۱۸ اثر انتخاب و مورد تحلیل قرار گرفت. به این ترتیب نتایج زیر به دست آمد:

۱. رضایت زناشویی زنان شاغل بالاتر است

بر اساس جدول شماره ۲ اختلاف میانگین ۶ مورد از پژوهش‌ها (پژوهش‌های ۱، ۲، ۸، ۹، ۱۳ و ۱۶) منفی بوده یعنی میانگین میزان رضایت زناشویی زنان غیرشاغل (خانه‌دار) بالاتر از میزان رضایت زناشویی زنان شاغل است؛ در حالی که اختلاف میانگین ۱۲ مورد از پژوهش‌ها (پژوهش‌های ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۴، ۱۵، ۱۷ و ۱۸) مثبت است یعنی میانگین میزان رضایت زناشویی زنان شاغل بالاتر از میزان رضایت زناشویی زنان غیرشاغل (خانه‌دار) است. به عبارت دیگر به طور کلی می‌توان نتیجه گرفت که با توجه به پژوهش‌های انجام گرفته، رضایت زناشویی زنان شاغل بیشتر از میزان رضایت زناشویی زنان غیرشاغل است.

دلایل متعددی را می‌توان در تبیین این مسئله عنوان کرد. از یک سو اشتغال زنان با توجه به تأثیری که در ویژگی‌های فردی و استقلال مالی زنان، تأمین منابع مالی بیشتر در خانواده، رفع بهتر مشکلات مالی و در نتیجه ارتقای امکانات رفاهی خانواده، مانند وضعیت مسکن و میزان درآمد دارد، از جمله عواملی است که می‌تواند به‌طور مستقیم رضایت زناشویی را به‌شدت تحت تأثیر قرار دهد. از سوی دیگر می‌توان اشتغال زنان را عامل مهمی برای نزدیکی زن و شوهر از دیدگاه فرهنگی و اجتماعی و درک تجربه‌های روزانه آن‌ها از یکدیگر دانست. به‌گونه‌ای که اشتغال زنان پیامدهایی مانند ارتقای روابط اجتماعی و سبک زندگی (ازکیا و عبدالهی، ۱۳۹۰) را دربرخواهد داشت. به‌علاوه اشتغال زنان رابطه مستقیمی با تغییر ساختار قدرت (ایمان و بهمنی، ۱۳۹۱؛ توسلی و سعیدی، ۱۳۹۰؛ باقری و همکاران، ۱۳۸۸)، قدرت تصمیم‌گیری (باقری و همکاران، ۱۳۸۸) و تقسیم عادلانه امور زندگی داشته و حل مسئله زنان را افزایش می‌دهد و با تأثیرگذاری مثبت بر ارتقای متغیرهایی نظیر عزت‌نفس (آزادی، ۱۳۹۲)، خودکارآمدی (احمدی و همکاران، ۱۳۸۸)، بهزیستی روانی (خواجوی و سلیمان پورعمران، ۱۳۹۶) و ... منجر به کاهش تعارضات خانوادگی و نیز تعارض نقش می‌گردد که این امور با افزایش کیفیت زندگی زنان شاغل (احمدی و سوخته نژاد، ۱۳۹۴؛ هاشمی و همکاران، ۱۳۹۲؛ زنجانی و بیات، ۱۳۸۹)، در نهایت سطح رضایت زناشویی را افزایش می‌دهد.

۲. اندازه اثر کم

با توجه به جدول شماره ۳، میانگین اندازه اثر کلی پژوهش‌های انجام‌شده در این پژوهش، مبتنی بر شاخص g هگز برای مدل اثرات ثابت برابر $0/180$ بود که در سطح $P < 0/01$ معنادار به شمار می‌آید. همچنین، برای اثرات تصادفی برابر $0/282$ بود که در سطح $P < 0/05$ معنادار به شمار می‌آید. با توجه به مثبت بودن اندازه اثر کلی، می‌توان نتیجه گرفت که در نهایت زنان شاغل رضایت زناشویی بیشتری نسبت به زنان غیرشاغل دارند؛ اما از آنجاکه معمولاً اندازه اثر کلی کمتر از $0/30$ را کوچک در نظر می‌گیرند، از این رو، اندازه اثر پژوهش حاضر با احتساب هر دو مدل ثابت و تصادفی، کوچک تفسیر می‌شود. اندازه اثر پایین نشان می‌دهد که با وجود تفاوت معنادار میانگین دو گروه زنان شاغل و زنان غیرشاغل، این تفاوت چندان چشمگیر

نیست. این امر می‌تواند متأثر از متغیرهای تعدیل‌کننده‌ای باشد که در پژوهش‌های انجام‌گرفته مورد لحاظ قرار نگرفته است. متغیرهای مهمی مانند میزان دستمزد، سابقه اشتغال، نوع شغل (دولتی یا غیردولتی)، ثبات شغل (رسمی یا غیررسمی) می‌تواند رضایت زناشویی زنان را به شدت تحت تأثیر قرار دهد.

۳. ناهمگونی بالا

ناهمگونی، یا تفاوت بین نتایج تحقیقات (هیجینز و همکاران، ۲۰۰۳ به نقل از میرغفوری، ۱۳۸۵) در فراتحلیل حاضر بسیار بالا بود. براساس شاخص Q عدد $224/439$ در سطح $0/001$ معنی‌دار بود و براساس شاخص I^2 عدد $92/426$ به دست آمد که نشانگر ناهمگونی بالای پژوهش‌های موردبررسی است. به نظر می‌رسد عواملی مانند تفاوت در روش مطالعات، تفاوت در ویژگی‌های ناشناخته، تفاوت در کیفیت و روش‌شناسی و تصادفی و غیرتصادفی بودن تحقیقات، تعداد نمونه‌های متفاوت و ناهمگن در این ناهمگونی دخیل بوده‌اند.

۴. تورش انتشار بالا

براساس نمودار شماره ۱ پژوهش حاضر احتمالاً دارای تورش انتشار است، این امر می‌تواند ناشی از مقادیر بسیار بزرگ اندازه اثر و نیز خطای معیار بزرگ آن‌ها باشد. همچنین آزمون N ایمن از خطای روزنتال نیز تعداد تحقیقات گم‌شده (با اثر میانگین صفر) را 251 عدد محاسبه کرد که باید به تحلیل‌ها اضافه شود تا عدم معنی‌داری آماری اثر کلی به دست آید. به عبارت دیگر، به ازای هر پژوهش بررسی‌شده، تعداد $13/94$ پژوهش گم‌شده وجود دارد که این تعداد نشان می‌دهد پژوهش‌های بسیار زیادی در زمینه مقایسه رضایت زناشویی زنان شاغل و غیرشاغل باید انجام گیرد. البته ممکن است معنی‌داری رابطه بین اندازه اثر و حجم نمونه، ناشی از خطای سوگیری انتشار نباشد. همچنین ممکن است آثار کم به دلیل ضعف مطالعات باشد و نه ناشی از سوگیری انتشار. علاوه بر این ممکن است عدم انتشار ناشی از بی‌علاقگی پژوهشگر به انتشار باشد و نه به دلیل معنی‌داری یا اندازه نمونه (گیردویک و هیچ، ۲۰۱۴).

محدودیت پژوهش

بنا به ماهیت روش فراتحلیل به‌ویژه روش فراتحلیل مقایسه‌ای که در آن می‌بایست تحقیقاتی وارد فراتحلیل شوند که از ابزار واحد استفاده کرده باشند، در پژوهش حاضر تنها پژوهش‌هایی در مطالعه فراتحلیل وارد شدند که از پرسشنامه انریچ به‌عنوان ابزار استفاده کرده بودند. چراکه تعداد کمی از تحقیقات، ابزارهای دیگری به‌کار برده بودند که عملاً با توجه به تعداد نمونه پایین، انجام فراتحلیل در آن موارد امکان‌پذیر نبود. اکثریت تحقیقات مورد بررسی، به دلیل اعتبار بالای پرسشنامه انریچ، از این ابزار استفاده کرده بودند.

منابع

- ابراهیمی، جعفر و صالحی، فرزانه. (۱۳۹۰). بررسی مقایسه‌ای میزان رضایت از زندگی زنان شاغل و خانه‌دار. *مطالعات جامعه‌شناسی*، ۴(۱۳)، ۴۷-۶۰.
- احدی، بتول؛ نریمانی، محمد؛ ابوالقاسمی، عباس و مریم، آسیایی. (۱۳۸۸). بررسی ارتباط هوش هیجانی، سبک اسناد و خودکارآمدی با رضایت از زندگی در زنان شاغل. *مطالعات تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی*، ۱۰(۱)، ۱۱۷-۱۲۷.
- احمدپور، اعظم و نیاستی، لیلا. (۱۳۹۵). مقایسه رضایتمندی زناشویی، سازگاری زناشویی و صمیمیت زناشویی دانشجویان زن شاغل و غیر شاغل متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد هواز، سومین کنفرانس بین‌المللی نوآوری‌های اخیر در روانشناسی، مشاوره و علوم رفتاری، تهران: مؤسسه نیکان- https://www.civilica.com/Paper-PSYCHO03-PSYCHO03_079.html
- احمدی، امیدعلی و سوخته نژاد، کتایون. (۱۳۹۴). بررسی کیفیت زندگی بین زنان شاغل و زنان خانه‌دار در شهر شوشتر. دومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، *مطالعات اجتماعی و فرهنگی*، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی سروش حکمت مرتضوی، مؤسسه آموزش عالی مهر اروند، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار. https://www.civilica.com/Paper-EPSCONF02-EPSCONF02_0801.html
- آزادی، آزاده. (۱۳۹۲). تأثیر پیامدهای اشتغال زنان بر تعارضات خانوادگی زنان متأهل سازمان تأمین اجتماعی شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه الزهرا، تهران.
- ازکیا، مصطفی و عبدالهی، راشین. (۱۳۹۰). بررسی جامعه‌شناسی سبک زندگی در میان دو گروه زنان شاغل و خانه‌دار. *پژوهشنامه علوم اجتماعی*، ۵(۴)، ۷-۳۳.
- اسفندیاری مقدم، عاطفه. (۱۳۹۵). مقایسه کیفیت زندگی، عاطفه مثبت منفی با رضایت در زنان شاغل و خانه‌دار. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود، ایران.

- اسفندیاری، عاطفه و آقایی، حکیمه. (۱۳۹۴). بررسی رضایت زناشویی و کیفیت زندگی در خانواده‌های زنان شاغل و خانه‌دار شهر گرگان. دومین کنفرانس بین‌المللی علوم انسانی، روانشناسی و علوم اجتماعی، ترکیه: مؤسسه سرآمد همایش کارین. https://www.civilica.com/Paper-HPSCONF02-HPSCONF02_096.html
- اسماعیل پور، خلیل. (۱۳۹۲). مقایسه ابعاد رضایت زناشویی زنان دارای مشاغل دولتی، آزاد و زنان خانه‌دار. پژوهش‌های نوین روان‌شناختی دانشگاه تبریز، ۸(۲۹)، ۲۵-۴۱.
- اسماعیلی، رضا؛ مکاریان فرگ، زهره و مددی، حانیه. (۱۳۹۴). بررسی اشتغال زنان بر کارکرد خانواده‌ها در شهرستان دهقان. کنفرانس بین‌المللی اقتصاد مدیریت و علوم اجتماعی، اسپانیا: دانشگاه آتونوما بارسلونا، مرکز بین‌المللی جامعه دانشگاهی (ICOAC). https://www.civilica.com/Paper-ICEMSS01-ICEMSS01_102.html
- اکبری، معصومه. (۱۳۸۹). بررسی رابطه بین هوش هیجانی و رضایت زناشویی در زنان شاغل و غیر شاغل شهرستان ساری. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه گیلان، ایران.
- امیری مجد، مجتبی و زری مقدم، فاطمه. (۱۳۸۹). رابطه شادکامی و رضایت زناشویی در بین زنان شاغل فرهنگی و خانه‌دار شهر اراک. علوم رفتاری، ۲(۴)، ۹-۲۱.
- ایمان، محمدتقی و بهمنی، لیلا. (۱۳۹۱). تأثیر اشتغال زنان بر ساختار توزیع قدرت در خانواده مطالعه موردی شهر شیراز. فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر، ۶(۱۹)، ۱-۲۶.
- بابایی گیوی، رضا؛ نظری، علی محمد و محسن زاده، فرشاد. (۱۳۹۵). بررسی مقایسه‌ای بهزیستی روان‌شناختی و دل‌زدگی زناشویی و ابعاد آن‌ها در زنان شاغل و غیر شاغل. زن و جامعه، ۷(۲۵)، ۱۶۳-۱۸۰.
- بازیارحمزه خانی، علی. (۱۳۹۳). مقایسه ساختار قدرت و رضایت زناشویی بین زنان فرهنگی و خانه‌دار شهرستان مرودشت. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.

- باستی، زینب؛ رحیمی، افسانه و عسگری، پرویز. (۱۳۹۴). مقایسه رضایت جنسی، سازگاری زناشویی و رضایت زناشویی در زنان متأهل شاغل و غیرشاغل. اولین همایش ملی روانشناسی و خانواده، اهواز: دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز.
https://www.civilica.com/Paper-PSFA01-PSFA01_013.html
- باقری، معصومه؛ ملتفت، حسین و شریفیان، هدایت. (۱۳۸۸). بررسی تأثیر اشتغال زنان بر هرم قدرت در خانواده. فصلنامه خانواده‌پژوهی، ۵(۱۸)، ۲۴۷-۲۶۲.
- برجعلی‌لو، شهلا؛ ناظمی، شمس‌الدین و مرتضوی، سعید. (۱۳۹۱). آرزومندی مدیریتی در زنان و چگونگی تأثیرپذیری آن از نقش‌های شغلی و خانوادگی. پژوهش‌نامه زنان (مطالعات زنان)، ۳(۶)، ۲۱-۴۷.
- بلالی، اسماعیل؛ بختیاری سفر، زهره؛ محمدی، اکرم و محقی، حسین. (۱۳۹۵). عوامل مؤثر بر تضاد نقش‌های زنان و رابطه آن با تعارضات خانوادگی در شهر همدان. فصلنامه جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۷(۴)، ۱۱۷-۱۳۲.
- بورنشتین، مایکل؛ هجز، لاری؛ هیگینز، جولیان هجز و روتشتین، هانا. (۱۳۹۱). راهنمای ویرایش دوم نرم‌افزار جامع فراتحلیل. ترجمه و اقتباس: علی دلاور و کامران گنجی، تهران: دانشگاه علامه طباطبایی.
- تمیمیان، مریم و طالب‌زاده شوشتری، مرضیه. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین رضایت زناشویی با سلامت روان در کارکنان زن متأهل شاغل در ادارات دولتی شهر اهواز. سومین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی و علوم اجتماعی، تهران: مؤسسه همایشگران مهر اشراق.
https://www.civilica.com/Paper-RAFCON03-RAFCON03_137.html
- توسلی، افسانه و سعیدی، وحیده. (۱۳۹۰). تأثیر اشتغال زنان بر ساختار قدرت در خانواده‌های شهر ایوانکی. زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان)، ۹(۳)، ۱۳۳-۱۴۹.
- جمالی، صفیه و زارعی، حسین. (۱۳۹۲). رضایت زناشویی در زنان باردار شاغل و غیرشاغل. توسعه پرستاری در سلامت: نشریه پژوهشی-تحلیلی دانشکده پرستاری الیگودرز (مندیش)، ۴(۷ و ۶)، ۵۷-۶۴.

- جمالی، یوسف؛ کلانتر کوشه، سیدمحمد؛ شفیق‌آبادی، عبدالله و سلم‌آبادی، مجتبی. (۱۳۹۶). تدوین مدل رضایت شغلی براساس سبک زندگی اسلامی، سازگاری زناشویی و جنسیت در معلمان. *پژوهشنامه اسلامی زنان و خانواده*، ۵(۸)، ۴۵-۶۵.
- جهانگیر، پانته‌آ. (۱۳۹۱). مقایسه عملکرد خانواده و رضایت‌مندی زناشویی در زنان متأهل شاغل و غیرشاغل (خانه‌دار) شهر تهران. *فصلنامه تحقیقات مدیریت آموزشی*، ۳(۴)، ۱۷۷-۱۹۲.
- جواهری، فاطمه؛ سراج‌زاده، سیدحسین و رحمانی، ریتا. (۱۳۸۹). تحلیل اثرات اشتغال زنان بر کیفیت زندگی آنان. *زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان)*، ۸(۲)، ۱۴۳-۱۶۲.
- حاجی محمدکاظمی، شهرزاد. (۱۳۸۹). *رابطه باورهای غیرمنطقی با رضایت زناشویی و ترس از موفقیت در زنان شاغل و غیرشاغل شهر شیراز*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- حافظ شعرباف، راضیه. (۱۳۷۹). *مقایسه ویژگی‌های شخصیتی زنان متأهل شاغل و خانه‌دار شهرستان مشهد و ارتباط این ویژگی‌ها با رضایت‌مندی زناشویی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه الزهراء، تهران.
- حبیب‌پور گنابی، کرم. (۱۳۹۷). *تعارض نقش زنان در خانه و کار: ماهیت و پیامدها*. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۱۶(۲)، ۱۲۵-۱۶۶.
- خادمی، عاطفه و صادقی فسایی، سهیلا. (۱۳۹۵). *فراتحلیل ۴ دهه پژوهش در حوزه مشارکت زنان*. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۱۴(۲)، ۳۴-۷۰.
- خانی اوشانی، مریم. (۱۳۸۸). *بررسی رابطه بین سبک‌های اسنادی و رضایت زناشویی در زنان شاغل و خانه‌دار شهر تهران*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تربیت‌معلم، تهران.
- خسروی، معصومه؛ اعظمی، سعید؛ الهی‌فر، علی و دکانی، مینا. (۱۳۸۹). *مقایسه رضایت زناشویی زوجین هر دو شاغل با زوجین تک شاغل با توجه به سلامت عمومی آنان*. *زن و مطالعات خانواده*، ۲(۸)، ۲۷-۳۷.

- حضری، سیده خدیجه و ارجمند سیاهپوش، اسحق. (۱۳۹۳). مقایسه میزان رضایت از زندگی زنان شاغل و خانه‌دار و عوامل مؤثر بر آن در شهر ایزده. *مطالعات توسعه اجتماعی ایران*، ۶(۴)، ۹۷-۱۰۵.
- خواجه‌جوی، نیره و سلیمان پورعمران، محبوبه. (۱۳۹۶). رابطه پدیده سرایت در حیطه کار - خانواده و تعارض کار زنان با بهزیستی روانی زنان شاغل. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۱۵(۳)، ۳۰-۵۹.
- رستم پور، هاجر. (۱۳۹۳). بررسی مقایسه‌ای رابطه سبک‌های هویت با رضایت زنان شاغلی در زنان شاغل و خانه‌دار در پاوه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.
- زارع، بیژن و صفیاری جعفرآباد، هاجر. (۱۳۹۴). مطالعه رابطه عوامل مؤثر بر میزان رضایت از زندگی زنان شاغلی در میان زنان و مردان متأهل شهر تهران. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۱۳(۱)، ۱۱۱-۱۴۰.
- زنجانی، حبیب اله و باقیات اصفهانی، زینب. (۱۳۹۲). بررسی تأثیر اشتغال و زندگی خانوادگی بر میزان رضایتمندی زنان معلم از زندگی (مطالعه موردی معلمان شاغل آموزش و پرورش ناحیه یک کرج). *مطالعات علوم اجتماعی ایران*، ۱۰(۳۹)، ۱۳-۳۱.
- زنجانی، حبیب اله و بیات، معصومه. (۱۳۸۹). بررسی تأثیر اشتغال بر کیفیت زندگی زنان شهر مشهد. *مطالعات توسعه اجتماعی ایران*، ۲(۲)، ۱۷۱-۱۹۰.
- زنگنه، میثم؛ نیازی، عیسی؛ میرکتولی، راحیل؛ عاشوری، الهام و باقری، رامین. (۱۳۹۲). رتبه‌بندی عوامل مؤثر در اشتغال‌زایی زنان کارآفرین با استفاده از تکنیک تاپسیس. *پژوهش‌نامه زنان (مطالعات زنان)*، ۴(۱)، ۸۳-۱۱۰.
- شفیع‌آبادی، عبدالله. (۱۳۸۷). راهنمایی و مشاوره شغلی و حرفه‌ای و نظریه‌های انتخاب شغل. تهران: انتشارات رشد.
- شفیعی، سمیه سادات. (۱۳۹۴). موضوعات پژوهشی در اولویت علوم اجتماعی زنان در ایران. *پژوهش‌نامه زنان (مطالعات زنان)*، ۶(۱۲)، ۷۵-۹۱.

- شقاقی، فرهاد و شخمگر، زهرا. (۱۳۸۸). مقایسه رضامندی زناشویی بین زنان خانه‌دار و شاغل شهر قاین. *علوم رفتاری*، ۱(۱)، ۱۳۱ - ۱۳۷.
- صادقی فسایی، سهیلا. (۱۳۸۹). ضرورت نظریه‌پردازی در حوزه مسائل زنان از تحقیق تا نظریه. *مطالعات راهبردی زنان*، ۱۳(۵۰)، ۱۸۵-۲۲۸.
- صادقی، سمیه و علیزاده موسوی، ابراهیم. (۱۳۹۴). بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی و صمیمیت با رضایت زناشویی. دومین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی ایران، قم: مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی سروش حکمت مرتضوی. https://www.civilica.com/Paper-PSCONF02-PSCONF02_297.html
- صدیقی، اکرم؛ محبی، سیامک و شاه سیاه، مرضیه. (۱۳۹۳). بررسی رابطه و مقایسه جهت‌گیری مذهبی با رضایت و سازگاری زناشویی در زوجین شهر قم. *پژوهشنامه اسلامی زنان و خانواده*، ۲(۲)، ۱۰۱-۱۱۴.
- طهماسبی، سیمین؛ مقدسی، جعفر؛ علوی، اعظم و مرادی، محمدتقی. (۱۳۸۵). بررسی مقایسه-ای رضایتمندی از زندگی زناشویی زنان شاغل و خانه‌دار شهرکرد. *مجله مراقبت پرستاری و مامایی ابن‌سینا*، ۱۴(۲)، ۲۰-۳۰.
- طولابی، زینب؛ پوراشرف، یاسان اله و عباس‌پور، حیدر. (۱۳۹۷). فراتحلیل مطالعات فرسودگی شغلی در سازمان‌های آموزشی ایران (مطالعه موردی: مدارس ایران). *فصلنامه علمی - پژوهشی تعلیم و تربیت*، ۳۴(۳)، ۸۳-۱۰۰.
- عابدی، احمد؛ عریضی‌سامانی، سیدحمیدرضا و شواخی، علیرضا. (۱۳۸۳). فراتحلیل عوامل مؤثر بر افزایش کاربست یافته‌های پژوهشی در آموزش و پرورش. *فصلنامه نوآوری‌های آموزشی*، ۴(۱۲)، ۱۰۹-۱۳۳.
- علی‌نقی‌زاده، میترا. (۱۳۹۳). مقایسه سبک‌های دلبستگی، الگوهای ارتباطی و رضایت زناشویی زنان شاغل و خانه‌دار بهبهان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.

- عنایت، حلیمه و دسترنج، منصوره. (۱۳۸۷). بررسی رابطه اشتغال زنان با عزت نفس آنان با تأکید بر عوامل جمعیتی. *مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز*، ۲۷(۱)، ۸۱-۹۶.
- فراست، زهرا؛ نوایی نژاد، شکوه و ثنایی، باقر. (۱۳۸۳). بررسی و مقایسه منبع کنترل و رضایت زناشویی در بین زنان شاغل (معلم) و خانه‌دار شهر تهران. *تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، ۳(۹ و ۱۰)، ۱۰۳-۱۱۷.
- قاضی طباطبایی، محمود و ودادهیر، ابوعلی. (۱۳۸۹). *فرا تحلیل در پژوهش‌های اجتماعی و رفتاری*، تهران: انتشارات جامعه شناسان.
- قبادی، کاوه. (۱۳۸۸). *بررسی رابطه بین تقسیم کار خانگی، عدالت ادراک شده از آن و رضایت زناشویی در زنان متأهل شاغل و خانه‌دار*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
- قربانی زاده، وجه اله و نانگیر، سید طه حسن. (۱۳۹۳). *راهنمایی کاربردی فراتحلیل با نرم‌افزار CMA2*. تهران: انتشارات جامعه شناسان.
- کردی، حسین و هادی زاده، سکینه. (۱۳۹۱). بررسی سبک زندگی زنان شاغل و غیرشاغل. *جامعه‌شناسی زنان (زن و جامعه)*، ۳(۴)، ۲۱-۴۱.
- کریمی، سعید؛ گیلک حکیم‌آبادی، محمدتقی و نباتی، زهرا. (۱۳۹۶). فساد مالی و اشتغال زنان در کشورهای منتخب. *پژوهش‌نامه زنان (مطالعات زنان)*، ۸(۲۲)، ۶۵-۸۱.
- کهریزی، مهنوش و مرادی، علی. (۱۳۹۴). چالش‌های اخلاقی اشتغال زنان برای خانواده (بررسی تطبیقی اسلام و فمینیسم و ارائه راهکارها). *فصلنامه پژوهش‌نامه اخلاق (پژوهش در اخلاق اسلامی)*، ۸(۲۸)، ۲۳-۴۰.
- گوگردچیان، احمد؛ طیبی، سیدکامیل و قضاوی، عفت. (۱۳۹۳). اثر اشتغال زنان بر شکاف درآمدی جنسیتی در ایران (۱۳۷۰-۱۳۹۰). *فصلنامه تحقیقات مدل‌سازی اقتصادی*، ۵(۱۷)، ۱۴۵-۱۶۹.
- لطفی، معصومه و شعبانی، زهرا. (۱۳۹۵). *مقایسه ویژگی‌های شخصیتی و رضایت زناشویی در زنان شاغل و غیرشاغل*. اولین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در حوزه علوم

- تربیتی و روانشناسی و مطالعات اجتماعی ایران، قم: دبیرخانه دائمی کنفرانس، مؤسسه بین‌المللی مطالعات و توسعه علم خاورمیانه. https://www.civilica.com/Paper-ESCONF01-ESCONF01_185.html
- متولی، رویا؛ بختیاری، مریم؛ علوی مجد، حمید و ازگلی، گیتی. (۱۳۸۸). رضایتمندی از زندگی زناشویی و صمیمیت زوجین در زنان باردار شاغل و غیرشاغل شهر اردبیل. *مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل*، ۹(۴)، ۳۱۵-۳۲۴.
- محمدی، شهناز و مقصودی، منیژه. (۱۳۹۰). بررسی رابطه استرس شغلی با رضایت زناشویی در کارکنان زن. *فصلنامه مشاوره شغلی و سازمانی*، ۳(۹)، ۷۴-۸۷.
- ملکیها، مرضیه؛ باغبان، ایران و فاتحی زاده، مریم. (۱۳۸۸). بررسی اثربخشی مدیریت تعارض کار خانواده بر کاهش تعارض کار خانواده و خانواده کار زنان شاغل. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۷(۱)، ۱۵۲-۱۳۳.
- موسوی، اشرف سادات. (۱۳۸۵). مقایسه سویه‌های متفاوت رضامندی از زندگی زناشویی در زنان شاغل و خانه‌دار. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۴(۲)، ۷۱-۸۸.
- میرزایی، رحمت؛ کریمی، خالد و شهریاری، پونه. (۱۳۹۳). تأثیر اشتغال زنان بر میزان رضایت مردان از زندگی زناشویی. *مجله سلامت و مراقبت*، ۱۶(۳)، ۶۱-۶۹.
- میرغفوری، سیدحبیب‌اله. (۱۳۸۵). شناسایی و رتبه‌بندی عامل‌های مؤثر در گماشته نشدن زنان به پست‌های مدیریتی در سازمان‌های دولتی استان یزد. *مطالعات اجتماعی - روان‌شناختی زنان*، ۴(۱)، ۱۰۱-۱۲۲.
- نظری، علی محمد و سلیمانیان، علی‌اکبر. (۱۳۸۶). بررسی و مقایسه رضایت زناشویی زوج‌های هر دو شاغل. *تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، ۶(۲۴)، ۱۰۳-۱۲۲.
- نیازی، محسن؛ افرا، هادی؛ نژادی، اعظم و سخایی، ایوب. (۱۳۹۶). فراتحلیل عوامل مؤثر بر خشونت علیه زنان. *پژوهش‌نامه زنان (مطالعات زنان)*، ۸(۲۲)، ۸۳-۱۰۴.
- هاشمی، زهرا؛ کیخا، مجتبی؛ کیخایی، راضیه، انصاری مقدم، علی‌رضا؛ صالحی مرزیجرانی، محمد و نصیری، امیر. (۱۳۹۲). آیا اشتغال زنان در مراکز بهداشت و درمان با کیفیت

زندگی آن‌ها در ارتباط است؟ مطالعه موردی شهرستان زابل. *مجله تخصصی اپیدمیولوژی ایران*، ۹(۲)، ۱۵-۲۱.

هومن، حیدرعلی. (۱۳۹۵). *راهنمای عملی فراتحلیل در پژوهش علمی*. تهران: سمت.

- Abedi, A., Arizi Samani, S. H., Shavakhi, A. (2005). Meta-analysis study of influential factors on application of research increment in ministry of education. *Journal of Educational Innovations*, 4(12), 109-133. [Text in Persian]
- Acevedo, B., Aron, A., Fisher, H., & Brown, L. (2012). Neural correlates of marital satisfaction and well-being: reward, empathy, and affect. *Clinical Neuropsychiatry*, 9, 20-31.
- Ahadi, B., Narimani, M., Abolghasemi, A., & Asiae, M. (2009). A study of the relationship between emotional intelligence, attribution styles, self- efficacy and life satisfaction among working women. *Journal of Studies in Education and Psychology*, 10(1), 117-127. [Text in Persian]
- Ahmadi, O. A., & Sokhtehnejad, K. (2015). *A study of quality of life between working women and housewives in Shushtar*. 2nd National Conference on Sustainable Development in Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Studies, Tehran: Soroush Hekmat Mortazavi Center for Islamic Studies and Research, Mehr Arvand Higher Education Institute, Center for Achieving Sustainable Development. [Text In Persian]
- Ahmadpour, A., & Niasti, L. (2016). *Comparison of martial satisfaction, marital adjustment and martial intimacy among employed and unemployed married woman students of Islamic Azad University of Ahvaz*. 3rd International Conference on Recent Innovations in Psychology, Counseling and Behavioral Sciences, Tehran: Institute Nikan. [Text in Persian]
- Akbari, M. (2010). *Investigating the relationship between emotional intelligence and marital satisfaction in working and non-working women in sari*. Master Thesis, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Guilan, Iran. [Text in Persian]
- Ali Naghizadeh, M. (2015). *Comparison of attachment styles, communication patterns and marital satisfaction of Behbahan working and housewives*. Master Thesis, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Islamic Azad University, Marvdasht Branch. [Text in Persian]
- Amiri Majd, M., & Zari Moqadam F. (2010). The relationship between delightness and matrimonial satisfaction among the employed female teachers and housekeepers of arak city. *Journal of behavioral sciences*, 2(4), 9-21. [Text in Persian]
- Azadi. A. (2014). *The effect of women's employment consequences on family conflicts of married women of Tehran Social Security Organization*. Master

- Thesis, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University Al-Zahra, Tehran. [Text in Persian]
- Azami, S., Elahifar, A., Dokani, M., & Khosravi, M. (2010). The comparison of marital satisfaction between mono and dual career couples with the consideration of their general health. *Woman & Study of Family*, 2(8), 27-37. [Text in Persian]
- Azka, M., & Abdollahi, R. (2012). Sociological study of lifestyle among groups working and housewives' women. *Journal of Social Sciences*, 5(4), 7-33. [Text in Persian]
- Babaei Givi, R., Mohammad Nazari, A., & Mohsenzadeh, F. (2016). The comparison of psychological well-being and marital burnout and their dimensions among employed and unemployed women. *Women & Society*, 5(25), 163-180. [Text in Persian]
- Bagheri, M., Ghasemi, Y., & Sharifian, H. (2009). A study on women employment and its effect on power pyramid in familis. *Journal of Work and Society*, 114,48-57. [Text in Persian]
- Bagheri, M., Moltafet, H., & Sharifian, H. (2009). A study on women employment and its effect on power pyramid in familis. *Journal of Family Research*, 5(18), 247-262. [Text in Persian]
- Balali, E., Bakhtiari Safar, Z., Mohammadi, A., & Mohagegi, H. (2017). Effective factors of role conflict in women and its effect on family conflicts in Hamadan. *Journal of Applied Sociology*, 27(4), 117-132. doi:10.22108/jas.2017.21165[Text In Persian]
- Bartley, S. J., Judge, W., & Judge, S. (2007). antecedents of marital happiness and career satisfaction: An empirical study of dual-career managers. *Journal of Business and Public Affairs*, 1(1), 1-14.
- Basti, Z., Rahimi, A., & Asgari, P. (2015). *Comparison of sexual satisfaction, marital adjustment and marital satisfaction in married and unemployed married women*. First National Conference on Psychology and Family, Ahvaz: Islamic Azad University- Ahvaz Branch. [Text in Persian]
- Baziar Hamzeh Khani, I. (2015). *Comparison of power structure and marital satisfaction between cultural and housewives' women of Marvdasht city*. Master Thesis, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Islamic Azad University-Marvdasht Branch. [Text in Persian]
- Beck, L. A., Pietromonaco, P. R., DeBuse, C. J., Powers, S. I., & Sayer, A. G. (2013). Spouses' attachment pairings predict neuroendocrine, behavioral, and psychological responses to marital conflict. *Journal of Personality and Social Psychology*, 105(3), 388-424.
- Borjalilou, S. H., Nazemi, S. H., & Mortazavi, S. (2012). Impacts of career and family roles on women's leadership aspiration. *Pazhuheshname-Ye Zanan (Women's Studies)*, 3(6), 21-47. [Text in Persian]

- Bornstein, M., Hedges, L., Higgins, J., & Rothstein, H. (2012). *Comprehensive Meta-Analysis version 2*. (Translated & Adapted by Ali Delavar & Kamran Ganji). Tehran: Allameh Tabatabai University. First Edition. [Text in Persian]
- Doyle, L. H. (2003). Synthesis through meta-ethnography: paradoxes, enhancements, and possibilities. *Qualitative Research*, 3(3), 321-344.
- Ebrahimi, J., Salehi, F. (2012). Comparative examination of the rate of satisfaction among employed women and housewives. , 4(13), 47-60. [Text in Persian]
- Egger, M., Smith, G. D., & Altman, D. G. (2001). *Systematic Reviews in Health Care Meta-analysis in context*, London: BMJ Publishing Group.
- Ellis, A. (1989). *Rational-Emotive Couples Therapy*. New York: Bergamon Press.
- Enayat, H., & Dastranj, M. (2009). Investigating the relationship between women's employment and their self-esteem with emphasis on demographic factors. *Journal of Social Sciences and Humanities of Shiraz University*, 27(1), 96-81. [Text in Persian]
- Esfandiari Moghaddam, A. (2016). *Comparison of quality of life, negative positive emotion with marital satisfaction in working and housewives*. Master Thesis, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Islamic Azad University - Shahroud Unit, Iran. [Text in Persian]
- Esfandiari, A., & Aghaei, H. (2015) *A study of marital satisfaction and quality of life in working families of housewives and housewives of Gorgan*. 2nd International Conference on Humanities, Psychology and Social Sciences, Turkey: Karin Institute of Excellence. [Text in Persian]
- Esmailpour, K. (2013). The comparison of dimensions of women's marital satisfaction in non-governmental and government jobs and housewives. *Journal of Psychology of Tabriz University*, 8(29), 25-41. [Text in Persian]
- Ferasat, Z., Navabinezhad, S. H., & Sanai, B. (2004). The investigation and the comperison of marriage satisfaction between female teachers and housewives in the city of Tehran. *Counseling Research and Development*, 3(9&10), 103-117. [Text in Persian]
- Gadassi, R., Bar-Nahum, L. E., Newhouse, S., Anderson, R., Heiman, J. R., Rafaeli, E., & Janssen, E. (2016). Perceived partner responsiveness mediates the association between sexual and marital satisfaction: A daily diary study in newlywed couples. *Archives of sexual behavior*, 45(1), 109-120.
- Ghazi Tabatabaie, M., & Vedadhir, A. (1389). *The applications of meta-analysis in social behavioral researches*. Tehran: Sociologists Publications. [Text in Persian]
- Ghobadi, K. (2010). *Investigating the Relationship between Division of Household Labor, Perceived Justice (Fairness), And Marital Satisfaction Among Employed and House-Wife Women*. Master Thesis, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran. [Text in Persian]
- Ghorbanzadeh, V., & Nangir, S.T. (2014). *Trans-analytical application guid*. Tehran: Sociologists Publications. [Text in Persian]

- Gjerdevik, M., & Heuch, I. (2014). Improving the error rates of the Begg and Mazumder test for publication bias in fixed effects meta-analysis. *BMC medical research methodology*, 14(1), 109.
- googerdchian A, tayyebi K, ghazavi E. (2014). Effect of Female Employment on Gender Income Gap in Iran (1991-2011). *journal of economic modelin research*. 2014; 5 (17) :145-169, [Text in Persian]
- Gorchoff, S., M. John., O. P., & Helson, R. (2008). Contextualizing change in marital satisfaction during middle age: An 18-year longitudinal study. *Psychological Science*, 19, 1194-1200.
- Habibpour Gatabi, K. (2018). Role conflict of women in family and at work: nature and consequences. *Quarterly Journal of Women's Studies Sociological and Psychological*, 16(2), 125-166. [Text in Persian]
- Hafiz Sharabaf, R. (2001). *The comparison between employed women and house wives' personality traits and their relation to marital satisfaction*. Master Thesis, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University Al-Zahra, Tehran. [Text in Persian]
- Haji Mohammad Kazemi, Sh. (2011). *The relationship between irrational beliefs and marital satisfaction and fear of success in working and non-working women in Shiraz*. Master Thesis, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Islamic Azad University-Marvdasht Branch. [Text in Persian]
- Hashemi, Z., Keikha, M., Keikhae, R., Ansari Moghadam, A., Salehi Marzijarani, M., & Nasiri, A. (2013). Is women's employment in health centers associated with their quality of life? a case study of employed women in Zabol. *The Iranian Journal of Epidemiology (IJE)*, 9(2), 15-21. [Text in Persian]
- Hooman, H. (2016). *Handbook on meta- analysis in scientific research*. Tehran: The Organization for Researching and Composing University Textbooks in the Humanities (SAMT) Publications.
- Iman, M., & Bahmani, L. (2012). The effect of women's employment on the power distribution structure in the family A case study of Shiraz. *Journal of Social Sciences of Islamic Azad University- shoushtar Branch*, 6(19), 1-26. [Text in Persian]
- Ismaili, R., Makarian Farg, Z., & Madadi, H. (2015). *A study of women's employment on the functioning of families in Dehaghan*. International Conference on Management Economics and Social Sciences, Spain: Universitat Autònoma De Barcelona: International Center of Academic Communication (ICOAC). [Text in Persian]
- Jahangir, P. (2012). The comparison of family function with marital satisfaction among employed and unemployed married women in Tehran city. *Educational Administration Research Quarterly*, 3(4), 177- 192. [Text in Persian]
- Jamali Safieh, and Zarei Hossein (2014). Marital Satisfaction in Working and Non-working Pregnant women, nursing development in health, 4 (6): 57-64, [Text in Persian]

- Jamali, Y., Kalantar Koosheh, S. M., Shafiabadi, A., & Salmabadi, M. (2017). Development of job satisfaction model based on Islamic lifestyle, marital adjustment and gender in teachers. *Islamic Research Journal of Women and Family*, 5(8), 45-65. [Text in Persian]
- Javaheri, F., Serajzadeh, S., H & Rahmani, R. (2010). Female employment and quality of life analysis of the effects of women's employment on their life quality case study: Iranian female employees in The Ministry of Agriculture. *Woman in Development and Politics (Women's Research)*, 8(2), 143-162. [Text in Persian]
- Kahrizi, M., & Moradi, A. (2015). Ethical challenges of women being employed for family (comparative analysis of Islam and feminism and providing solutions). *Pazhuhesh Name-E Akhlagh Journal (Research Quarterly in Islamic Ethics)*, 8(28), 23-40. [Text in Persian]
- Karimi, S., Gilak hakim abadi, M., & Nabati, N. (2018). Financial corruption and women employment in selected countries. *Pazhuheshname-Ye Zanan (Women's Studies)*, 8(22), 65-81. [Text in Persian]
- khademi, a., & sadeghie fasai, s. (2016). Meta-analysis of four decades of research in the field of women's participation. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 14(2), 34-70. doi:10.22051/jwsps.2016.2487 [Text in Persian]
- Khajavi, N., & Soleimanpouromran, M. (2018). The relationship between family-work transmission phenomenon. *Quarterly Journal of Women's Studies Sociological and Psychological*, 15(3), 30-59. [Text in Persian]
- Khani Oshani, M. (2009). *Investigating the relationship between documentary styles and marital satisfaction in working and housewives in Tehran*. Master Thesis, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Teacher Training University, Tehran. [Text in Persian]
- Khezri, S. Kh., & Arjmand Siahpoush, E. (2014). The comparison of marital satisfaction level of working and householder women and affecting factors on them in izeh city. *Journal of Iranian Social Development Studies (Jisds)*, 6(4), 97-105. [Text in Persian]
- Khusravi Masumeh, Azami Saeid, Ali Elahifar and Mina Dokani (2010). The Comparison of Marital Satisfaction between Mono and Dual Career Couples with the Consideration of Their General Health. 3(8), 27-37, [Text in Persian]
- Kochar, R. K., & Sharma, D. (2015). Role of love in relationship satisfaction. *The International Journal of Indian Psychology*, 3(1), 81-107.
- Kordi, H., & Hadizadeh, S. (2013). A survey on employed and non-employed women lifestyle. *Sociology of Women (Journal of Woman and Society)*, 3(4), 21-41. [Text in Persian]
- Larson, J. H., Hammond, C. H., and Haper, J. M. (1995). Perceived equity in marriage. *Journal of Marital and Family therapy*, 24(4), 487-506.
- Lotfi, M., & Shabani, Z. (2016). *Comparison of personality traits and marital satisfaction in employed and non-employed women*. First International

- Conference on New Research in Educational Sciences, Psychology and Social Studies of Iran, Qom: Permanent Secretariat of the Conference. [Text in Persian]
- Malekiha, M., Baqban, I., & Fatehi Zade, M. (2009). The effect of work-family conflict management training on decreasing work-family and family-work conflicts in female workers. *Quarterly Journal of Women's Studies Sociological and Psychological*, 7(1), 133-152. [Text in Persian]
- MirGhafoori, S. H. (2006). Ranking the barriers of women's promotion to managerial positions: A case study of Yazd province's public sector. *Quarterly Journal of Women's Studies Sociological and Psychological*, 4(1), 101-122. [Text in Persian]
- Mirzaei, R., Karimi, K., & Shahryari, P. (2014). The effect of women's employment on marital satisfaction of men. *Journal of health & care (JHC)*, 16(3), 61-69. [Text in Persian]
- Mohammadi, Sh., & Maghsodi, M. (2012). An investigation of the relationship between jobs stress and marital satisfaction among female's personnel. *Journal of Career & Organizational Counseling*, 3(9), 74-87. [Text in Persian]
- Motavali, R., Bakhtiari, M., Alavi Majd, H., & Ozgoli, G. (2010). Marital satisfaction and marital intimacy in employed and unemployed pregnant women of Ardebil city. *Journal of Ardabil University of Medical Sciences (Jaums)*, 9(4), 315-324. [Text in Persian]
- Motavali, R., Ozgoli, G., Bakhtiari, M., & Alavi, M. H. (2010). Marital satisfaction and marital intimacy in employed and unemployed pregnant women of Ardebil City, J Ardabil Univ Med Sci. 9 (4) :315-324, [Text in Persian]
- Mousavi, A. S. (2006). Marital satisfaction among employed and house-wife women. *Quarterly Journal of Women's Studies Sociological and Psychological*, 4(2), 71-88. [Text in Persian]
- Nazari, A. M., & Soleymanian, A. A. (2008). The comparison of marital satisfaction between mono and dual career couples with the consideration of their general health. *Counseling Research and Development*, 6(24), 103-122. [Text in Persian]
- Niyazi, M., Afra, H., Nejadi, & A., Sokhahi, A. (2018). Meta-analysis of the factors influencing violence against women. *Pazhuheshname-Ye Zanan (Women's Studies)*, 8(22), 83-104. [Text in Persian]
- Rostampour, H. (2015). *A comparative study of the relationship between identity styles and marital satisfaction in working and housewives in Paveh*. Master Thesis, Faculty of Psychology and Educational Sciences. Allameh Tabatabai University, Tehran. [Text in Persian]
- Sadeghi Fassaei, S. (2011). The necessity of theorization on women's issues: From research to theory. *Womens Strategic Studies*, 13(50), 185- 228. [Text in Persian]

- Sadeghi, S., & Alizadeh Mousavi, E. (2015). *The relationship between attachment styles and intimacy with marital satisfaction*. Second Scientific Research Conference on Educational Sciences and Psychology of Social and Cultural Damages in Iran, Qom: Soroush Hekmat Mortazavi Islamic Studies and Research Center. https://www.civilica.com/Paper-PSCONF02-PSCONF02_297.html. [Text in Persian]
- Sedighi, A., Mohebi, S., Shahsiah, M. (2014). The relationship between religious orientation, and marital satisfaction and compatibility among couples of Qom city. *The Islamic Journal of Women and The Family*, 2(3), 101-114. [Text in Persian]
- Selcuk, E., Zayas, V., & Hazan, C. (2010). Beyond satisfaction: The role of attachment on marital functioning. *Journal of Family Theory & Review*, 2, 258-279.
- Shafiabadi, A. (2008). *Career counseling and theories of job selection*. Tehran: Publications Roshd. [Text in Persian]
- Shafiei, S. S. (2015). Research priorities in women social sciences in Iran. *Pazhuheshname-Ye Zanan (Women's Studies)*, 6(12), 75-91. [Text in Persian]
- Shaqaqi, F., & Shokhmgar, Z. (2009). The comparison between matrimonial satisfaction of housewives and employed women in the city of Qaen. *Journal of Behavioral Sciences*, 1(1), 131-137. [Text in Persian]
- Sprenkle, D. H. and Piercy, F. P. (ed). (2005). *Research Methods in Family Therapy*. The Guilford Press, New York, second edition.
- Sulfurchian, A., Taybi, S. K., & Ghazavi, E. (2014). The effect of women's employment on gender gap in Iran, 1991-2011, *Journal of Economic Modeling Research*, 5(17), 145-169. [Text in Persian]
- Tahmasebi, S., Moghadasi, J., Alavi, A., & Moradi, M. (2007). Comparative investigation of marital satisfaction in house wives and employed women in Shahrekord. *Avicenna Journal of Nursing and Midwifery Care*, 14(2), 20-30. [Text in Persian]
- Tamimian, M., & Talebzadeh Shoushtari, M. (2015). *The relationship between conflict of mental health conflict in married women employees working in public administration in Ahvaz city*. 3rd International Conference on Psychology and Social Sciences. Tehran: Mehr Ishraq Conference. [Text in Persian]
- Tavasoli, A., & Saeidi, V. (2011). The impact of women's employment on power structure in eyvankey families. *Woman in development and politics (women's research)*, 9(3), 133-149. [Text in Persian]
- Toolaabi, Z., Poorashraf, Y., & Abbaaspoor, H. (2018). Meta-analysis of studies on job burnout within the Iranian schools. *Quarterly Journal of Education(QJOE)*, 34(3), 83-100. [Text in Persian]

- Wendorf, C. A., Lucas, T., Imamoglu, E. O., Weisfeld, C. C., & Weisfeld, G. E. (2011). Sex differences and similarities in married couples: Patterns across and within cultures. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 42, 340-354.
- Zanganeh, M., Niazi, I., Mirkatooli, R., Ashuri, E., & Bagheri, R. (2013). Determining the order of importance of factors affecting job creation by entrepreneur women using topsis (Case study: The co-operative section in Khorasan Razavi province). *Pazhuheshname-Ye Zanan (Women's Studies)*, 4(1), 83-110. [Text in Persian]
- Zanjani, H., & Baghiat Isfahani, Z. (2014). The effect of employ mentand family life on satisfaction of the female teachers (Case study: The employed teachers in zone one, Karaj). *Journal of Specialized Social Science*, 10(39), 13-31. [Text in Persian]
- Zanjani, H., & Bayat, M. (2010). A survey of the impacts of employment on women's life qualification in Mashhad city 2009. *Iranian Social Development Studies(JISDS)*, 2(2), 171-190. [Text in Persian]
- Zare, B., & Safyari Jafarabad, H. (2015). The study of marital satisfaction and its determinants on married women and men in Tehran city. *Quarterly Journal of Women's Studies Sociological and Psychological*, 13(1), 111-140. [Text in Persian]
- Zarei, H., & Jamali, S. (2014). Marital satisfaction in working and non-working pregnant women. *Nursing Developement in Health: Aligoodarz Nursing College Analytic Research Journal*, 4(6&7), 57-64. [Text in Persian]

نویسندگان

farajipak@gmail.com

دکتر مهدی فرجی پاک

استادیار گروه معارف اسلامی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول. ایشان دارای تالیفات، ترجمه‌ها و مقالاتی در مجلات معتبر داخلی است. عمده فعالیت ایشان در حوزه فلسفه، دین و خانواده است.

khojasteh_r@scu.ac.ir

دکتر رضا خجسته مهر

استاد گروه مشاوره دانشگاه شهید چمران اهواز. مدرس، پژوهشگر، مترجم و مؤلف کتب و مقالات متعدد در مجلات داخلی و خارجی در زمینه روانشناسی و مشاوره است.

morteza_omid@scu.ac.ir

دکتر مرتضی امیدیان

دانشیار گروه روانشناسی تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز. ایشان دارای تالیفات و مقالات متعددی در مجلات معتبر داخلی و خارجی بوده و عمده فعالیت ایشان در زمینه روانشناسی تربیتی است.

The Comparison of Marital Satisfaction in Employed and Non-Employed Women: A Meta-Analysis

Mahdi Farajipak^{1*}
Reza Khojasteh Mehr²
Morteza Omidian³

Abstract

Women's employment is among the most important factors to have a significant impact on marital life variables, such as marital satisfaction. The present study seeks to compare the marital satisfaction of employed and unemployed women using the meta-analysis method. Using internal databases, all the research (paper and thesis) which were conducted between 1379 to 1396 (2000-2017) were collected and based on in-depth metrology metrics 18 of them were selected. In total, combination effect size shows coefficient of 0.180 and 0.282 in fixed effect and random effect models respectively. Therefore, women's employment seems to have significant positive effect on marital satisfaction.

Keywords

Marital Satisfaction, Women's employment, Meta-Analysis, Women, Enrich questionnaire.

---

¹ Assistant Professor, Department of Islamic Thoughts, Dezful Branch, Islamic Azad University, Dezful, Iran

* Corresponding Author: Farajipak@gmail.com

² Professor, Department of Counseling, Shahid Chamran University of Ahvaz, 2 Ahvaz, Iran

³ Associate Professor, Department of Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Submit Date: 2019.12.29

Accept Date: 2020.04.20

DOI: 10.22051/JWSPS.2020.29652.2138